

Besluit van de gemeenteraad van de gemeente Berkelland houdende regels omtrent het beleid dat zich richt op het geluk en de gezondheid van inwoners

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 09-03-2021;

b e s l u i t :

Het beleidskader Preventie 2021 -2025 gemeente Berkelland vast te stellen

1. Inleiding

Voorkomen is beter dan genezen. Een wijsheid uit de 16e eeuw van de Nederlandse humanist Desiderius Erasmus. Vandaag de dag lijkt deze wijsheid in het sociaal domein, in de zorg en ondersteuning, actueler dan ooit. Ook in Berkelland willen we namelijk voorkomen dat problemen ontstaan of erger worden.

Voor u ligt het beleidskader preventie waarin we onze speerpunten vastleggen voor de periode 2021-2025. Als wij het hebben over preventie, dan bedoelen we alle inzet die bijdraagt aan de basis voor een gelukkig en gezond leven en dat zware inzet binnen het gehele sociaal domein voorkomt.

Samen met inwoners, ondernemers en instanties gebeurt in Berkelland al het nodige als het gaat om preventie. Zo hebben we vanuit ons beleidskader Samen Denken Samen Doen in het sociaal domein de afgelopen jaren geïnvesteerd in het voorkomen van zwaardere zorg en/of ondersteuning. De ingeslagen weg willen wij met dit beleidskader extra kracht bij zetten. We betrekken het gehele sociaal domein, omdat we de leefwereld van inwoners centraal stellen (en niet de systeemwereld). Dit maakt dat het beleidskader Preventie een integraal karakter heeft.

Op het gebied van preventie is op nationaal niveau gekozen voor drie thema's: roken, overgewicht en overmatig alcoholgebruik. Het regionaal Preventie Akkoord kijkt breder. Hier ligt de focus namelijk op gezonde leefstijl, veerkracht en weerbaarheid en de basis op orde. Dit nieuwe beleidskader preventie van de gemeente Berkelland gaat een stap verder, door naast de thema's vanuit het regionaal Preventie Akkoord ook aandacht te hebben voor gezond en veilig opgroeien.

1.1 Voorwoord

Voor u ligt het beleidskader Preventie van de gemeente Berkelland. Een beleidskader dat er zelf nog niet was, maar dat al die tijd in ons denken en handelen en in het sociaal domein een uitermate belangrijke rol heeft gespeeld. Vanaf het begin van de decentralisaties in 2015 hebben we namelijk ingezet op preventie. We willen graag dat een inwoner niet teveel afhankelijk is van zorg en ondersteuning. Omdat wij denken dat zij gewoon het leven willen leiden op die manier waar zij zich het prettigst bij voelen.

Een nieuw beleidskader, dat tegelijkertijd kan leunen op jaren ervaring, op landelijke en regionale inzichten en thema's die aandacht verdienen. We weten allemaal dat met behulp van preventie nog winst te halen valt. We weten dat we met elkaar echt de aandacht kunnen verleggen van genezen naar voorkomen.

Als Berkelland hebben we in regionaal verband deze ambities ook vertaald naar een regionaal Preventie Akkoord. Een Akkoord waarmee we de gezondheid en het geluk van inwoners voorop zetten. Dit nieuwe lokale beleidskader Preventie borduurt hierop voort. We maken inzichtelijk wat er allemaal al gebeurt op het gebied van preventie. We hebben ook gekeken wat er nog ontbreekt. We zien wat in een vroeg stadium al kan helpen en wat een positieve beweging in gang kan brengen. Ik heb er vertrouwen in dat we met elkaar en met dit beleidskader echt mensen vooruit kunnen helpen. We willen het juiste doen. Voor de inwoners van Berkelland!

1.2 Totstandkoming van beleidskader preventie

Bij de bespreking van de Perspectiefnota 2021 is door de gemeenteraad van Berkelland een motie aangenomen. De motie betrof het opstellen van een Beleidskader Preventie. Het beleidskader Preventie zal de samenhang tussen het regionaal Preventie Akkoord, het beleidskader Samen Denken Samen

Doen en andere besluiten zichtbaar maken en een focus aanbrengen in onze doelstellingen op het gebied van preventie.

Het vertrekpunt van dit beleidskader (en bijbehorende bijlagen) vormen verschillende lokale beleidskaders, het landelijke en regionale preventieakkoord. Daarnaast hebben we op verschillende manieren Berkellandse ervaringen en behoeftes opgehaald als het gaat om preventie. Dit participatieproces heeft het volgende opgeleverd.

Welzijnsraad

De Welzijnsraad is unaniem van mening dat er al veel gebeurd op het gebied van preventie en dat de gemeente Berkelland een goede keus maakt om te investeren in de vele projecten die beschikbaar zijn binnen de gemeente. Vanuit haar ervaringsdeskundigheid ervaart de Welzijnsraad dat de samenwerking tussen diverse organisaties, om verergering van situaties te voorkomen, beter is dan voorheen.

Naast de bovengenoemde wil de Welzijnsraad de onderstaande punten meegeven:

- Eenzaamheid: In het hele beleidskader wordt te weinig aandacht gegeven aan eenzaamheid in de breedste zin van het woord.
- De Welzijnsraad is van mening dat de gemeente vooral een signalerende functie heeft en dat de signalen worden overgedragen naar organisaties en instanties die zich dan kunnen richten op een handelingsgerichte aanpak. De Welzijnsraad ziet hierin een belangrijke taak voor de Voormekaar Teams.
- Aandacht voor de inwoners die het hardst zorg en aandacht nodig hebben: Laagdrempelige signalering is van groot belang. De communicatie naar de gemeente toe is goed. Wel moet er aandacht zijn voor het bereiken van de inwoners die zorg en aandacht hard nodig hebben en niet makkelijk uit zichzelf hierbij om hulp vragen

Publieksavond over zorg in Berkelland

Op 28 oktober 2020 hebben wij een publieksavond over de zorg georganiseerd. Eén van de informatie- en uitwisselrondes was bedoeld om van aanwezigen te horen wat volgens hen nog mist als het gaat om preventie. In verband met COVID19 was het een digitale bijeenkomst. Aan de hand van vragen is informatie opgehaald bij zorgprofessionals, raadsleden en andere geïnteresseerden.

Inwoners

Wij vinden het belangrijk dat inwoners ook meedenken. Zodoende is het digitale Inwonerspanel ingezet. Bijna 700 inwoners hebben de vragenlijst ingevuld. Dezelfde vragen die bij de Informatieavond zijn gesteld, zijn ook aan het Inwonerspanel gesteld. Zo is de vraag gesteld of er onderwerpen ontbreken bij het bereiken van inwoners zodat zij gezond zijn, goed in hun vel zitten en mee kunnen doen. 90% van het Inwonerspanel is van mening dat de aandachtsgebieden waar de gemeente zich op richt voldoende is of heeft hier geen mening over. Van alle onderwerpen waar de gemeente aandacht voor heeft, vindt het Inwonerspanel dat aan eenzaamheid en ouderen extra aandacht kan worden gegeven.

Het is mooi te concluderen dat inwoners dezelfde insteek hebben als het gemeentebestuur van de gemeente Berkelland. Namelijk dat met name de inwoner zelf en zijn naaste omgeving vooral iets kunnen betekenen wanneer het gaat om het voorkomen van eventuele problemen. De rol van de gemeente is hierbij vooral breed informeren. Mede dankzij de uitkomsten van alle opgehaalde informatie wordt ons idee bevestigd dat we gezamenlijk op de goede weg zijn.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste kaders weergegeven van waaruit wij werken. In hoofdstuk 3 beschrijven we onze visie op preventie. In hoofdstuk 4 'Aan de slag!' leest u over onze aanpak. We brengen in beeld wat we lokaal en regionaal doen en wat we op het gebied van preventie willen oppakken. Ook vertellen we in hoofdstuk 4 waarom we ervoor kiezen preventie breed en integraal in te zetten en hoe we monitoren. Tot slot volgt een paragraaf over financiële kaders. In de bijlagen vindt u de voorzieningenlijst (Bijlage 1), de aanvullingenlijst (Bijlage 2) en de vertaling van het landelijke preventieakkoord naar de gemeente Berkelland (Bijlage 3).

2. Kaders

Zoals eerder is opgemerkt, is preventie een breed begrip dat in veel beleidsstukken terugkomt. Vaak als overkoepelend thema. Hieronder worden de belangrijkste kaders genoemd, waar dit beleidskader is opgesteld. In de Voorzieningenlijst zijn alle kaders opgenomen van waaruit wij werken. Voor een volledig overzicht verwijzen wij dan ook naar de Voorzieningenlijst (zie bijlage).

2.1 Regionaal Preventie Akkoord Achterhoek 2020 - 2030

Vanuit het nationaal Preventie Akkoord is door de Achterhoek een regionaal Preventie Akkoord opgesteld dat hierop aansluit. In het regionaal Akkoord werken partners (overheden, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, onderwijs, ondernemers en maatschappelijke organisaties) in de Achterhoek samen aan preventie. Zij versterken en inspireren elkaar. Het akkoord is een levend document. Nieuwe partners kunnen altijd aanhaken. Gezondheid & Geluk is het centrale thema van het regionaal Preventie Akkoord.

Het Preventie Akkoord is er om de inwoners gelukkig, gezond en zelfredzaam te laten zijn, en richt zich hierbij op de volgende thema's:

- gezonde leefstijl voorkomt of keert chronische aandoeningen;
- veerkracht en weerbaarheid zorgen ervoor dat inwoners mee blijven doen;
- de basis op orde.

2.2 Beleidskader Samen Denken Samen Doen 2018 - 2021

Het Beleidskader Samen Denken, Samen Doen staat niet op zichzelf, het is onderdeel van een groter geheel waarin we steeds meer samenwerking zoeken en maatwerk bieden. Samenwerking in het sociaal domein, tussen gemeente, inwoners en professionals, zodat we nog meer doen wat echt nodig is. In dit kader zijn zes thema's vastgesteld. De thema's zijn: werken vanuit de bedoeling, meedoen, veiligheid, armoede, leefstijl en mantelzorg. Het onderwerp preventie wordt hierbij als overkoepelend onderwerp gezien en komt binnen elk inhoudelijk thema terug.

2.3 Regionaal Beleidskader volksgezondheid 2017 – 2020

De ondertitel van dit beleidskader is "positieve gezondheid en preventie". Het doel is het bevorderen en beschermen van de inwoners en vooral die van kwetsbare groepen in de Achterhoek. Wij investeren in preventie ten gunste van een waardevol, zelfstandig en dus gezond leven van onze inwoners. Bij het opstellen van het nieuwe regionale beleidskader volksgezondheid willen we samenhang creëren met de recent gepubliceerde landelijke volksgezondheidsnota.

2.4 Regionaal en Lokaal Beweeg- en Sportakkoord Achterhoeks Beweeg en Sportakkoord 2020 - 2030

De visie van het regionaal beweeg- en sportakkoord is dat Achterhoekers gezond zijn en daarover zelf de regie hebben. Gezondheid, preventie en leefstijl zijn leidend, niet ziekte en behandeling. Onder de titel Achterhoek in Beweging stellen we als regio de kracht van sport, bewegen en een gezonde leefstijl centraal in de Achterhoek. Een gezonde leefstijl geeft energie en draagt bij aan een plezierig woon- en werkklimaat. Maar kunnen sporten en bewegen zorgt er ook voor dat er belangrijke plekken zijn om elkaar te ontmoeten, om te leren, te ontspannen en uitdagingen aan te gaan. Achterhoek in beweging vindt het belangrijk dat iedereen kan meedoen.

Lokaal beweeg- en sportakkoord Heel Berkelland beweegt nov 2020 – maart 2022

De samenwerkingspartners van het beweeg- en sportakkoord werken samen aan een toekomstbestendig beweeg- en sportlandschap in Berkelland. Zij zijn ervan overtuigd dat sterke, gezonde verenigingen daarvan het fundament zijn. Maar het beweeg- en sportlandschap is breder dan alleen het verenigingsleven. Om alle inwoners in beweging te krijgen, is meer nodig. Een woon- en werkomgeving die uitdaagt om op te staan en actief te worden. Aanmoediging door zorgprofessionals, werkgevers en rolmodellen om de stap te maken. En veilige en bereikbare speelplekken. Samen kunnen we zoveel kleine en grote stappen maken. Om nog meer inwoners van Berkelland te laten bewegen en sporten wordt er gewerkt aan drie ambities:

- een toekomstbestendig sportlandschap realiseren;
- 18+ doelgroepen begeleiden naar een passend sportaanbod;
- een gezonde generatie.

2.5 Beleidskader Schuldhulpverlening 2021 - 2024

In het beleidskader Schuldhulpverlening is de ambitie opgenomen dat de inwoners van de gemeente Berkelland geen problematische schulden hebben. De gemeente Berkelland wil voorkomen dat inwoners te maken krijgen met problematische schulden. Zo zetten we in op extra aandacht voor preventie van problematische schulden. Inwoners zoeken vaak te laat hulp bij schulden. Naast de wettelijke verplichting om signalen te delen en hierop te acteren, pakken we de oorzaken van schulden aan (bijvoorbeeld analfabetisme, onverantwoord bestedingspatroon, langdurige werkloosheid). Maar ook bij beginnende betalingsproblemen gaan wij er op af en treden in gesprek met onze inwoners.

3. Onze visie

3.1 Uitgangspunten, ambitie en thema's

Voor de gemeente Berkelland zijn naast preventie de kernwaarden, positieve gezondheid, werken vanuit de bedoeling en normaliseren en de-medicaliseren, onderdeel van ons dagelijkse werken, denken en doen. We benoemen deze kernwaarden kort, omdat ze ook invloed hebben op de uitwerking van dit beleidskader preventie.

3.2 Kernwaarden

Positieve gezondheid

Positieve gezondheid is het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.

Bij "positieve gezondheid" zijn de factoren die van invloed zijn op gezondheid en welzijn in onze omgeving richtinggevend voor beleid: leefstijl, de sociaal economische omgeving, de fysieke omgeving en de toegang tot activiteiten/ voorzieningen. Positieve gezondheid is daarmee gericht op integrale bevordering van de vitaliteit van mensen binnen meerdere domeinen en versterkt de verbinding tussen gezondheid, preventie en het sociaal domein. Positieve gezondheid en preventie passen bij de transformatie waar de nadruk ligt op eigen kracht en regie en bij het streven naar de verschuiving van de 2e naar de 1e en/of de 0e lijns voorzieningen.

Werken vanuit de bedoeling

We kennen een leefwereld en een systeemwereld. De leefwereld is de wereld in het hier en nu, die we waarnemen en ervaren. Het is de wereld waarin we wonen, werken, bewegen, overleggen, eten, enz. We hebben een systeemwereld ontwikkeld om ervoor te zorgen dat de leefwereld overzichtelijk blijft. In de systeemwereld maken we afspraken in de vorm van beleid, regels en procedures. We kunnen niet zonder deze systeemwereld en het maakt ons werk en leven makkelijker, maar in onze huidige manier van werken is de systeemwereld leidend geworden voor wat we doen in de leefwereld. Het risico is dan dat we ons alleen nog richten op de regels en niet meer zien wat echt nodig is. We vergeten dan wat ook alweer de bedoeling was in de leefwereld en professionals kijken niet meer naar wat er daadwerkelijk nodig is.

Samen denken en samen doen met inwoners en professionals is het uitgangspunt. De bedoeling centraal. Meer vertrouwen in en ruimte voor het handelen van professionals is dan noodzakelijk, evenals vraaggericht werken in plaats van aanbodgericht. Dat leidt tot minder regels en standaardprocedures en een sterker eigenaarschap bij professionals.

Normaliseren en de-medicaliseren

Wij menen dat we als samenleving mensen niet te snel moeten diagnosticeren, maar vaker uit moeten gaan van het principe van normaliseren en de-medicaliseren. We willen zo veel mogelijk zorgen dat iedereen mee kan doen, op school, op de vereniging en op de arbeidsmarkt. Mensen horen ondersteund te worden, zodat alledaagse vragen niet verworden tot een zorgvraag; investeren in preventie en inclusie in plaats van steeds meer kinderen verwijzen naar de zorg. Ook dit vraagt om een integrale benadering, want alle leefdomeinen spelen een rol bij een gezond leefklimaat.

3.3 Ambitie: Gezondheid en Geluk

Onze kernwaarden 'positieve gezondheid', 'werken vanuit de bedoeling', 'normaliseren en demedicaliseren' vormen samen met preventie voor ons de sleutel tot verandering in de zorg, in het maken van de beweging naar de voorkant.

Met de inzet van preventie willen we voorkomen dat problemen van inwoners erger worden en voorkomen dat eventuele problemen kunnen ontstaan. Want wat we willen, zijn gelukkige inwoners.

*'Onder **preventie** verstaan wij: alle inzet die voorkomt dat zwaardere inzet nodig is binnen het gehele sociaal domein.'*

Gelukkige inwoners zijn in onze ogen gezonde inwoners met regie over hun eigen leven. Dat betekent goede voeding en voldoende bewegen. Maar ook voldoende financiële armslag is volgens ons een voorwaarde voor geluk. En de wetenschap dat je richting en zin kunt geven aan je eigen leven.

Deze ambitie sluit aan op het Regionaal Preventie Akkoord. En met deze ambitie verleggen we de focus van patiënt naar de mens. In plaats van het behandelen van ziekten of problemen, proberen we deze met de inzet van preventie zo veel als mogelijk te voorkomen. Zodat ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners die het nodig hebben.

Met preventie gedragspatronen doorbreken

Bepaalde gedragspatronen kunnen een gezond en gelukkig leven in de weg staan. Denk bijvoorbeeld aan onverstandige financiële keuzes, roken, geen contacten onderhouden of onvoldoende bewegen. Wij willen daarom met de inzet van preventie gedragspatronen doorbreken. Zorgen dat meer inwoners de regie (kunnen) pakken over hun eigen leven. Op een uitnodigende manier, zonder dwang. Mensen hebben namelijk vaak niet gekozen voor de omstandigheden waarin zij verkeren.

3.4 Thema's binnen preventie

Zoals al eerder aangegeven, zijn op landelijk en regionaal niveau thema's benoemd waar de komende tijd de focus op ligt als het gaat om preventie. In deze paragraaf lichten we deze thema's kort toe.

Thema's roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik

De Rijksoverheid wil de gezondheid van iedereen verbeteren. Door roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik aan te pakken kan de gezondheid van heel veel Nederlanders verbeteren. Gezonde voeding is bijvoorbeeld een maatregel voor iedereen, niet alleen voor mensen met een overgewicht. En als minder mensen roken, zijn er minder meerokers.

Thema's gezonde leefstijl, veerkracht en weerbaarheid, basis op orde en gezond en veilig opgroeien

Het regionaal Preventie Akkoord is er om de inwoners gelukkig, gezond en zelfredzaam te laten zijn. En richt zich hierbij op drie thema's: een gezonde leefstijl (waar ook het Nationaal preventieakkoord zich op richt), veerkracht en weerbaarheid en de basis op orde. In dit beleidskader sluiten we aan bij het regionale Preventie Akkoord, maar voegen we nog één thema toe: gezond en veilig opgroeien.

Een gezonde leefstijl

Een gezonde leefstijl voorkomt of keert chronische aandoeningen. We willen voorkomen dat inwoners een chronische aandoening krijgen of dat een bestaande aandoening verergert. Een gezonde leefstijl (niet roken, gezond omgaan met: alcohol, slapen, stress, voeding en bewegen) helpt bij het voorkomen en/of zo mogelijk keren van chronische aandoeningen zoals Diabetes type 2, COPD, hart- en vaatziekten, depressie en overgewicht/obesitas.

Veerkracht en weerbaarheid

Naast gezondheid zijn het verhogen van veerkracht en mentale weerbaarheid een speerpunt. Deze zorgen ervoor dat inwoners, ook bij tegenslagen, niet uitvallen maar kunnen blijven meedoen. Veerkrachtige en weerbare inwoners zijn mentaal sterk. Dat zorgt ervoor dat zij ook gedragspatronen kunnen doorbreken of anderen kunnen ondersteunen om dat te doen.

De basis op orde

Schulden en armoede kunnen zwaar op inwoners drukken. Het belemmert hun ontwikkelingsmogelijkheden. Wie arm is of (te hoge) schulden heeft, heeft vaak meer moeite om mee te doen aan de samenleving. Gedragspatronen doorbreken is dan moeilijk omdat alle aandacht uitgaat naar rondkomen en overleven.

Gezond en veilig opgroeien

We willen dat alle jongeren de kans krijgen om hun talenten optimaal te ontwikkelen. Zo groeien zij op tot de zelfverzekerde en zelfstandige volwassenen van de toekomst. Jongeren hebben daarnaast de bescherming nodig van hun ouders of van andere volwassen verzorgers, wanneer de ouders zelf geen bescherming kunnen bieden. Een veilige basis is een randvoorwaarde bij het gezond opgroeien. Ten slotte zetten we erop in alle jongeren een gezonde leefstijl hebben: als zij zich fit voelen, zijn zij beter in staat om met de uitdagingen om te gaan die horen bij opgroeien en de weg naar zelfstandigheid.

3.5 Rol gemeente

De gemeente is er voor alle inwoners van Berkelland en is vaak de overheidsinstantie die het dichtste bij staat. Binnen het sociaal domein komen bij de gemeente veel gebieden samen. We zien de beleids-terreinen onderwijs, vervoer, volksgezondheid, wonen, sport, cultuur, veiligheid en economie. Door ze met elkaar te verbinden, kunnen ze elkaar versterken.

Het sociaal domein is een gezamenlijk verantwoordelijkheid van inwoners, professionals en de gemeente. De gemeente is niet de partij die per definitie alles uitvoert of regelt. Dit houdt in dat er initiatieven kunnen ontstaan waar de gemeente geen rol in heeft of alleen aanjager is. De gemeente verbindt, faciliteert, stimuleert en voert natuurlijk haar wettelijke taken uit. In dit alles hebben we oog voor regionale afspraken.

We investeren in voorzieningen die dichtbij huis laagdrempelig toegankelijk zijn voor inwoners. Belangrijk hierbij is dat deze voorzieningen voor een aanzienlijk gedeelte worden gedragen door inwoners en eerstelijns organisaties (zoals bijvoorbeeld het consultatiebureau en wijkverpleegkundigen). Zo wordt

gebouwd aan een sterke sociale basis in buurten en wijken: inwoners die naar elkaar omzien en daarbij worden gefaciliteerd in de vorm van algemene of collectieve voorzieningen.

Preventie maakt al jaren deel uit van de verantwoordelijkheden van de gemeente en is lastig te kaderen. Zo kan de ondersteuning die aan verenigingen wordt geboden (subsidies) in de breedste zin ook opgevat kunnen worden als preventie: het bevordert namelijk de speerpunten die we zien in ons preventief beleid. Het is daarom van belang om bewust te zijn van de dynamiek en historie in alles wat er gebeurt op het gebied van preventie. Aanbod is vaak ontstaan vanuit (vrijwillige) inwonersinitiatieven, heeft zich soms gevormd vanuit een specifieke kernen en heeft zijn meerwaarde soms bewezen in de tevredenheid vanuit inwoners. Dit maakt dat het preventief beleid niet strak is ingericht, soms wat overlap vertoont en af en toe 'uitdooft' zonder dat dit gepland is. Zouden we het preventief beleid vanuit de grond opnieuw op mogen bouwen, dan zouden we waarschijnlijk op iets anders uitkomen dan waar we nu staan. Maar dat is niet het geval en daarom kijken we als gemeente naar het grote plaatje, waarin alle facetten samen zorgen voor een breed, volledig aanbod en gewenste inzet. We doen dat door als gemeente en daarmee vaak als opdrachtgever ook verantwoordelijkheid te nemen voor de 'spelregels' in ons preventief beleid. Deze kunnen we samen vatten in de volgende punten:

- De preventieve inzet draagt bij aan ten minste één van onze speerpunten (gezonde leefstijl, veerkracht en weerbaarheid, basis op orde en gezond en veilig opgroeien)
- De preventieve inzet heeft in de ogen van de inwoners een maatschappelijke meerwaarde.
- De preventieve inzet sorteert maatschappelijk effect en resultaat
- De inzet kunnen wij (zo nodig) faciliteren vanuit een vastgestelde subsidieregeling of vanuit vastgesteld beleid

4. Aan de slag!

Wij hebben de ambitie dat in Berkelland gelukkige en gezonde inwoners wonen. Zoals eerder aangegeven, is het daarvoor nodig om met preventie gedragspatronen te doorbreken. Dat moeten inwoners op de eerste plaats zelf doen. Ze hebben hierin een eigen verantwoordelijkheid. Maar om patronen te kunnen en willen doorbreken, moeten zij wel weten welke patronen dat zijn. Wij dragen daarom op verschillende manieren bij aan bewustwording. Door in contacten de patronen aan de orde te stellen als oorzaak van (toekomstige) problemen (vroegsignalering). En vervolgens te wijzen op mogelijkheden om het patroon te doorbreken (navigatie). In dit hoofdstuk geven we aan hoe wij die bewustwording verder kunnen stimuleren.

4.1 Doorbreken door samenwerken

Het inzetten op preventie kan de gemeente Berkelland niet alleen. Wij doen dit samen met de inwoners en diverse partijen om ons heen.

Naoberschap

Er zijn veel mensen in Berkelland die graag iets bijdragen aan de samenleving. 'Het Naoberschap' is sterk aanwezig in onze gemeente. Hiermee bedoelen we de hulp die inwoners elkaar onderling bieden wanneer dit nodig is. Maar mantelzorgers en vrijwilligers ervaren echter veel spanning doordat het leven steeds drukker wordt, er hogere eisen aan hen worden gesteld. Ook verenigingen hebben last van minder vrijwilligers. Zij bieden veel mogelijkheden voor mensen om mee te doen met sport, sociaal samenzijn en bestuurlijke activiteiten. Dat moeten we versterken, waarderen en koesteren. De coördinatie, ondersteuning en waardering van mantelzorgers en vrijwilligerswerk is een punt van aandacht.

Voormekaar

Een belangrijk onderdeel bij de inzet van preventie zijn de Voormekaar teams. Aan de keukentafel wordt invulling gegeven aan begrippen als normaliseren en de-medicaliseren en daarmee aan de transformatie. Dit om op die manier echt te doen wat nodig is; daar waar dat kan inwoners helpen om zelf hun problemen op te lossen en daar waar dat niet kan, zorg te leveren voor wie dat nodig heeft. Voormekaar weet welke andere oplossingen en mogelijkheden er allemaal zijn; dichtbij huis en met behulp van familie en naasten.

Regio Achterhoek en samenwerkingspartners

In de Achterhoek wordt intensief samengewerkt op allerlei niveaus. Zoals u weet, heeft de samenwerking sinds 2018 een bestuurlijk fundament: de Achterhoek Board. Aan de Achterhoek Board zijn zes thematafels verbonden. Die hebben integrale samenwerking tot doel. Zij werken op basis van de Achterhoek Visie 2030 samen aan toekomstplannen en projecten voor de Achterhoek. Onder ander worden de landelijke thema's roken, overmatig alcoholgebruik en drugs opgepakt door de thematafel De Gezondste Regio. Dit thematafel heeft de ambitie om in 2030 de gezondste regio van Nederland te zijn.

Zoals al eerder aangegeven, werken binnen het regionaal Preventie akkoord diverse partners samen aan preventie. Zij delen hun kennis en vaardigheden en stemmen interventies op elkaar af. Zij trekken gezamenlijk op in bewustwordingscampagnes, hebben kennis van elkaars werkvelden en verwijzen naar elkaar door. Samen verbeteren zij interventies door deze uit te breiden met nieuwe elementen of te verbreden naar nieuwe doelgroepen. Gegevens worden gedeeld en in samenhang geïnterpreteerd om de voorspellende kracht te verhogen.

4.2 Doorbreken door (nieuw) aanbod

Op allerlei beleidsterreinen wordt al ingezet op preventie. Preventie is in die zin niet 'alleen' van het sociaal domein, maar ook van bijvoorbeeld onderwijs, sport, veiligheid en cultuur. Preventie is overkoppeling aan deze gebieden. Hierdoor heeft preventie een verbindende rol, maar schuilt ook het gevaar dat preventie te breed en onoverzichtelijk wordt. Daarom hebben we een Voorzieningenlijst en een Aanvullingenlijst opgesteld.

Voorzieningenlijst preventie

De Voorzieningenlijst Preventie (zie bijlage) brengt in beeld wat we lokaal en regionaal doen op het gebied van preventie. De lijst is niet uitputtend. Projecten, activiteiten en subsidiestromen kunnen tijdens de looptijd van dit beleidskader wijzigen. De Voorzieningenlijst is dan ook een levend document. Naast voorzieningen kennen we ook een online aanbod. De Berkellandwijzer is de sociale wegwijzer voor het vinden van praktische informatie, adressen en activiteiten dichtbij huis. Inwoners en professionals kunnen op deze website terecht voor informatie en vragen over actief zijn en meedoen, geldzaken, mijn buurt, opvoeden en opgroeien, ondersteuning en gezondheid, werken en leren, wonen en vervoer, zorgen voor een ander.

Aanvullingenlijst preventie

Aanvullend op de Voorzieningenlijst is via een participatief proces onderzocht of er hiaten zijn binnen de richtinggevendende thema's uit hoofdstuk 3.4. Dit leverde een grote diversiteit aan suggesties op. Van de suggesties die niet onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, of suggesties die al geborgd zijn in huidig of gepland beleid, is in de Aanvullingenlijst aangegeven waarom zij geen vervolg krijgen.

De overgebleven suggesties zijn opgenomen in de Aanvullingenlijst. Bij alle suggesties is een inschatting gemaakt of verdere uitwerking of onderzoek wenselijk is. Ook deze lijst is niet uitputtend. Uit nader onderzoek kan immers blijken dat een suggestie in praktijk weinig kans van slagen heeft vanwege te weinig animo, of dat kosten-batenanalyse uit balans is, of de suggestie opgenomen kan worden bij een ander project, enzovoort. Maar ook nieuwe suggesties kunnen worden toegevoegd, gedurende de looptijd van dit beleidskader.

De Voorzieningenlijst en de Aanvullingenlijst vormen gezamenlijk een overzicht op het gebied van preventie en geven richting aan onze ambitie. Waarbij het behalen van resultaten voor onze inwoners en de samenleving centraal staat. Vanuit deze houding beoordelen wij de komende jaren initiatieven en werkwijzen en verbeteren wij onze uitvoeringspraktijk.

4.3 Monitoring

Lokaal

We vinden het belangrijk om te weten: wat gaat er goed? En waar kan het beter? Want daarmee zien we of het lukt om samen concreet vorm en inhoud te geven aan onze kernwaarden. Daarnaast willen we weten wat er speelt in de gemeente, de verschillende kernen en bij individuele inwoners. Met die informatie doen we samen wat nodig is. Daarvoor gebruiken we onder andere data, die we scherp analyseren en verwerken tot een integrale monitor sociaal domein.

In het sociaal domein ligt versnippering van informatie, monitoring en plannen altijd op de loer. Door de omvang van het programma 'Zorg voor wie dat nodig heeft' is het risico dat de focus verdwijnt. Dat willen we zoveel mogelijk voorkomen. Daarom is de monitoring van het gehele programma een vast onderdeel van de jaarlijkse verantwoordingsrapportage. Dat geldt met nadruk ook voor het thema preventie, om de volgende redenen:

- Preventie maakt als pijler van ons beleid een substantieel onderdeel uit van het beleidskader Samen Denken Samen Doen en is niet los te zien van datgene wat we met de inzet van het uitvoeringsprogramma willen bereiken.
- De effecten en resultaten van preventie zijn alleen over langere tijd meetbaar. Daarom is het zinvol de resultaten overzichtelijk, uniform en regelmatig te presenteren. De verantwoordingsrapportage is daarvoor het geschikte document
- We hebben als gemeente het uitgangspunt om integraal te werken. Dit is geen vanzelfsprekende keuze, maar wel één die ons veel biedt. Het maakt dat we problematiek vanuit verschillende

hoeken benaderen en de inwoner niet gefragmenteerd, maar als geheel kunnen ondersteunen. Integraal werken betekent ook een integrale monitoring en verantwoording.

De monitoring van onze inzet op het gebied van preventie krijgt een plek binnen de verantwoordingsrapportage, net zoals de doelstellingen die in dit beleidskader staan. Dit maakt ook dat we niet op nul staan in de monitoring; we beginnen immers niet pas bij de vaststelling van dit beleidskader, maar bouwen voort op jaren van preventieve inzet vanuit de gemeenten en haar partners.

In de verantwoordingsrapportage evalueren we op verschillende niveaus:

- Maatschappelijk effect
- Succesfactor
- Meetbare indicatoren
- Concrete resultaten

Elk maatschappelijk effect is zo specifiek en meetbaar gemaakt door het benoemen van resultaten en acties. Daartoe is in over 2018 de eerste nulmeting opgesteld.

Deze gegevens worden jaarlijks bijgesteld en geactualiseerd. Een grote aanpassing vindt plaats door het toevoegen van indicatoren voor het jeugdbeleid, die naar aanleiding van het rekenkameronderzoek naar de jeugdhulp in Berkelland zijn opgesteld. Een andere aanvulling vindt plaats door de toevoeging van de indicatoren op basis van de vertaling van het nationaal preventieakkoord naar de gemeente Berkelland (zie bijlage 3).

De vier speerpunten in ons beleidskader preventie zijn direct verbonden met de monitoring. Zoals gezegd worden de effecten, succesfactoren en indicatoren steeds geactualiseerd, maar in grote lijnen komen deze op de volgende manier terug (tussen haakjes steeds het thema zoals deze in de verantwoordingsrapportage staat). Tot slot is bij het thema veerkracht en weerbaarheid een voorbeeld gegeven hoe de inzet wordt gemeten en geëvalueerd.

- Veerkracht en weerbaarheid (thema 4, armoede en thema 6, mantelzorg)
- Basis op orde (thema 2, meedoen)
- Gezonde leefstijl (thema 5)
- Gezond en veilig opgroeien (thema 3, veilig thuis en in de buurt)

Voorbeeld uitwerking speerpunt Basis op orde in de verantwoordingsrapportage

Maatschappelijk effect: inwoners van de gemeente Berkelland hebben een gezonde financiële huishouding en krijgen waar nodig daar passende ondersteuning bij

Succesfactor: we streven er naar, uit oogpunt van preventie, om armoede niet te laten ontstaan en daar waar inwoners armoede ervaren hen hierin te ondersteunen, uitgaande van hun eigen kracht. ... Ook willen wij de keten preventie, armoede en schulden versterken. Er is een goede digitale infrastructuur waarmee inwoners eenvoudig en snel aanvragen (minima) regelingen kunnen doen. Wij streven er naar dat inwoners worden geholpen bij het voorkomen van schulden en hun financiën op orde hebben.

Behaalde resultaten

- Project vroegsignalering is gestart: inwoners worden actief benaderd
- Platform financieel Gezond Berkelland is opgericht
- De tool 'check waar je recht op hebt' is ontwikkeld en in gebruik genomen

Indicatoren

- Oprichting platform Financieel Gezond Berkelland
- Aantal gebruikers / bezoekers van de webapplicatie meedoenarrangement
- Aantal interventies vanuit Schuldhulp op maat en humanitas thuisadministratie
- Start pilot vroegsignalering
- Duiding cliënten SDOA (Meedoen, perspectief, werk)
- Aantal inwoners met een laag inkomen
- Gebruik Bijzondere Bijstand

Met de jaarlijkse monitoring in de verantwoordingsrapportage onderbouwen we ons beleid op het gebied van preventie. De kaders hiervan liggen voor deze coalitieperiode voor een groot deel vast in ons Beleidskader Samen Denken Samen Doen. Deze monitoring geeft ons elke coalitieperiode de onderbouwing en het inzicht om preventie elke keer weer de gewenste focus te geven zonder de lange termijn aspecten uit het oog te verliezen. Dit betekent dat we er bewust voor kiezen om te investeren

in een brede, stabiele preventieve inzet (de sociale basis) waarin wel steeds speerpunten worden uitgekozen die we SMART formuleren en monitoren.

Regionaal

Preventief denken en handelen betekent: kunnen voorspellen met welke interventies inwoners langer gezond en gelukkig kunnen blijven. Voor de monitoring van de effecten van de regionale doelstellingen sluiten we aan bij de regionale monitoring zoals die plaatsvindt in het regiobeeld (zie hiervoor www.8rhk.nl, de gezondste regio). De doelstellingen zijn vastgesteld in de regiovisie. De monitoring richt zich op de ontwikkeling van de zorgvraag, het zorgaanbod, en wordt gemaakt in samenspraak met Menzis en de partijen die zitting hebben aan de thematafel de Gezondste Regio. Het geeft ons een goed beeld in thema's als demografische ontwikkelingen, het zorglandschap en zorggebruik. Het biedt ons de mogelijkheid lokale inzichten in een bredere context te plaats en geeft ons een diepgaand beeld van onze inwoner.

De landelijke en regionale doelen in de preventie-akkoorden hebben een plek in onze lokale monitoring. Zo brengen we ook voor deze doelen in beeld hoe onze gemeente er voor staat. Een aantal voorbeelden van de indicatoren die we monitoren, zijn: het aantal scholen met 'gezonde school certificaat', het percentage Berkellanders dat lid is van een sportvereniging en het percentage van de Berkellandse inwoners dat voldoet aan de norm voor gezond bewegen. De doelstellingen van de indicatoren zijn op lokaal en regionaal niveau geformuleerd en vertalen daarmee ook onze ambities concreet. Naar aanleiding van dit beleidskader worden de indicatoren verder aangevuld.

Privacy

De gemeente is verplicht om zorgvuldig met de privacy van inwoners om te gaan. Persoonsgegevens worden daarom alleen verzameld en verwerkt conform de geldende privacywetgeving, waaronder de Algemene Verordening Persoonsgegevens. Voor de verwerking en uitwisseling van persoonsgegevens tussen de gemeente en andere organisaties is het altijd noodzakelijk dat hiervoor een wettelijke grondslag bestaat en een gerechtvaardigd doel. Bij gebruik van veel preventieve activiteiten is registratie van persoonlijke gegevens van inwoners daarom niet gerechtvaardigd en wordt volstaan met aantallen deelnemers en dergelijke. Dit is een beperking in onze mogelijkheden om te monitoren.

4.4 Financiën

Het beleidskader Preventie is ruim van opzet. We zien preventie immers als alle inzet die voorkomt en/of uitstelt dat zwaardere inzet nodig is binnen het gehele sociaal domein. De reden hiervoor ligt in het gegeven dat we integraal werken, we leggen verbindingen tussen de Jeugdwet, Wmo 2015 en de Participatiewet. De middelen die aangewend worden voor preventie zijn dan ook niet terug te voeren tot één post. In de verantwoordingsrapportage is de inzet op het gebied van preventie daarom tot nu toe niet goed te onderscheiden geweest. We willen dit steeds beter inzichtelijk maken.

Bijlagen

Bijlage 1: Voorzieningenlijst preventie

Bijlage 2: Aanvullingenlijst preventie

Bijlage 3: Vertaling Nationaal preventieakkoord naar de gemeente Berkelland

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 14-04-2021

de griffier,

de voorzitter,

Bijlage 1 Voorzieningenlijst Preventie

Preventie is een breed begrip en gaat dwars door het gehele sociale domein. Preventie komt dan ook in veel beleidsstukken terug, vaak als overkoepelend thema. Om overzicht te creëren in wat we doen op het gebied van preventie, is deze voorzieningenlijst opgesteld. De peildatum is november 2020. De lijst is niet uitputtend. Projecten, activiteiten, subsidiestromen kunnen immers, tijdens de looptijd van het beleidskader, wijzigen of eindigen. De voorzieningenlijst is dan ook een levend document. De Voorzieningenlijst is gekoppeld aan het beleidskader Preventie 2021 – 2025.

Leeswijzer

Als eerste worden alle kaders genoemd van waaruit wij werken op het gebied van preventie. Dit zijn de lokale, regionale en landelijke kaders. Vervolgens brengen we de subsidies op het gebied van preventie in beeld. Als laatste volgt een overzicht van alle activiteiten. De subsidies en activiteiten zijn ingedeeld in vier thema's (gezonde leefstijl, veerkracht en weerbaarheid, basis op orde en jeugd). Deze thema's worden ook in het beleidskader preventie gehanteerd.

1. Kaders (lokaal, regionaal en landelijk)

1.1 Lokale kaders

Beleidskader Samen denken Samen doen 2018 - 2021

De "bedoeling centraal" In het sociaal domein betekent dit dat we altijd starten vanuit de inwoner en zijn vraag. Dat is geen doel op zich, maar een middel. Een middel om te doen wat echt nodig is. We willen zien, horen en doen wat echt nodig is en daar samen zo goed mogelijk naar handelen. In het beleidskader Samen Denken Samen Doen van het Sociaal Domein staan zes thema's centraal:

1. Werken vanuit de bedoeling (is een overkoepelend thema)
2. Meedoen
3. Veiligheid
4. Armoede
5. Leefstijl
6. Mantelzorg

Preventie komt binnen elk inhoudelijk thema aan de orde.

Uitvoeringsprogramma

De ambities die staan beschreven in het Samen Denken Samen doen worden geconcretiseerd in het Uitvoeringsprogramma. De plannen uit het uitvoeringsprogramma dragen bij aan een inclusieve samenleving waarbij alle inwoners zoveel als mogelijk kunnen meedoen. Dit zijn onder andere:

- A. Werken vanuit de bedoeling
- B. Multifunctionele Ontmoetingsplekken
- C. Platform vrijwilligers
- D. Dementievriendelijke samenleving
- E. InHuis steungezinnen
- F. POH-jeugd
- G. Vroegsignalering schulden
- H. Welzijn op recept
- I. Preventie Platform Jeugd
- J. Knooppunt Mantelzorg

Memo doorpakken sturen in het sociaal domein

In deze memo is kort geschetst binnen welke context sturen in het sociaal domein plaatsvindt en wat dit betekent. Ook is op hoofdlijnen geschetst op welke manier we in Berkelland sturen in het sociaal domein willen invullen. Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Positieve gezondheid
- Inzetten op preventie
- Werken vanuit de bedoeling
- Normaliseren en de-medicaliseren

Beleidskader Schuldhelpverlening 2021 - 2024

De gemeente Berkelland wil voorkomen dat inwoners te maken krijgen met problematische schulden. Wanneer toch schulden ontstaan willen wij de schulden zoveel mogelijk beperken. Zo zetten we in op extra aandacht voor preventie van problematische schulden. Wij signaleren dat inwoners te laat hulp zoeken bij schulden. Naast de uit de nieuwe Wet gemeentelijke schuldhelpverlening volgende verplichting om signalen te delen en hierop te acteren, pakken we de oorzaken van schulden aan (bijvoorbeeld analfabetisme, onverantwoord bestedingspatroon, langdurige werkloosheid).

Lokale inclusie agenda 2020 - 2021

Sinds 14 juli 2016 geldt het VN-verdrag Handicap in Nederland. Het VN-verdrag verplicht Nederland ervoor te zorgen dat mensen met een beperking gelijkwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen. Het doel van het verdrag is het creëren van een inclusieve samenleving. Gemeenten zijn sinds de ratificatie van het VN-verdrag verplicht om voor de beleidsterreinen waarvoor zij verantwoordelijk zijn, te werken aan een geleidelijke uitvoering van het Verdrag. Dit in samenwerking met mensen met een beperking en de hen vertegenwoordigende organisaties. Gemeente Berkelland kiest voor een stap-voor-stap aanpak om met elkaar de Berkellandse samenleving toegankelijk(er) te maken voor mensen met een beperking.

Woonvisie gemeente Berkelland 2020-2025

Net als de rest van Nederland heeft Berkelland te maken met een ouder wordende bevolking, die steeds langer vitaal blijft en zelfstandig blijft wonen. We willen dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

Lokaal Sport- en Bewegakkoord Heel Berkelland Beweegt! Nov 2020 – maart 2021

Het lokaal sport en beweegakkoord kent drie ambities:

- Toekomstbestendig sport en beweeglandschap realiseren
- 18+ doelgroepen begeleiden naar een passend aanbod
- realiseren van een gezonde generatie

Toekomstbestendig sport- en beweeglandschap realiseren

In Berkelland staat de toekomst van de sportverenigingen onder druk door bevolkingskrimp. Terugloop van leden betekent voor de verenigingen afname van inkomsten bij gelijkblijvende lasten, afname van opbrengsten uit sponsoring en kantineverkoop. Daardoor is investeren in de toekomst lastig. Mede daardoor is het een steeds grotere opgave voor verenigingen voldoende structurele vrijwilligers te werven en te behouden. Samen willen we zorgen dat meer mensen lid worden van een sportclub, om een stabiel ledenaantal te behouden en daarmee voldoende basis voor de sportinfrastructuur.

Berkelland wil verder bouwen aan het sportlandschap. Daarbij wordt gekeken naar de kern inclusief voedingsgebied. Meer samenwerking met partijen buiten de kern is vaak wenselijk. Belangrijk is de voorzieningen in de kern te behouden. De leefbaarheid behouden en onderlinge samenwerking stimuleren. En verschillende sportdisciplines behouden, zodat er voor iedereen een geschikte sport te vinden is.

Een stijgende lijn in het aantal sportende inwoners

Met het Sportakkoord verwachten we te bereiken dat meer Berkellanders gaan bewegen en sporten. We willen het percentage niet-sporters graag laten dalen. Om inwoners minstens één keer in de week te laten sporten/bewegen is een verandering van gedragspatroon nodig. Dat is moeilijk. En om voor het eerst te gaan bewegen of sporten moeten mensen vaak een drempel over. De partners van het beweeg- en sportakkoord verlagen de drempel door anderen op sleeptouw te nemen. Het is fijn als de nieuwe sporters in een warm bad terecht komen. Daarom zet het sportakkoord ook in op een passend sportaanbod voor iedereen. En op het bereiken van mensen door het aanbod op een aantrekkelijke manier te presenteren.

Bijdragen aan een gezonde generatie

Berkelland wil ervoor zorgen dat jongeren plezier krijgen en houden in bewegen. En dat zij kunnen bewegen en sporten in een gezonde omgeving. Daarom geven de partners van het sportakkoord extra aandacht aan sporten en bewegen voor kinderen. Daarbij richten zij zich op moeilijk bereikbare groepen.

Berkelland investeert in een gezonde generatie. Er zijn al veel projecten en initiatieven die zich hierop richten. Deze worden goed in beeld gebracht en gehouden. Deze ambitie gaan verder dan alleen bewegen en sporten. Een gezonde leefstijl is het doel. Ook voor jongeren geldt dat zij een passend beweeg- en sportaanbod vinden bij de verenigingen. Een aanbod dat aansluit bij hun wensen. Of zij nu een paar uurtjes voor de gezelligheid willen bewegen, willen investeren in hun gezondheid of meer prestatiegericht willen sporten. De beweegmakelaar kan bemiddelen tussen vraag en aanbod. Zorgprofessionals en onderwijzers/leraren kunnen doorverwijzen naar verenigingen. Door kennisdeling kan de deskundigheid worden bevorderd.

1.2 Regionale kaders

Samen langer gelukkig en gezond leven in de Achterhoek. Een gezamenlijke, regionale visie op zorg en gezondheid en Regionaal preventie akkoord "gezond & geluk voorop in de Achterhoek 2020 - 2030

Hier wordt gewerkt vanuit het concept Positieve gezondheid (Huber 2012):

Gezondheid is het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.

Een gezonde leefstijl voorkomt of keert chronische aandoeningen

De partners willen voorkomen dat inwoners een chronische aandoening krijgen of dat een bestaande aandoening verergert. Een gezonde leefstijl (niet roken, gezond omgaan met: alcohol, slapen, stress, voeding en bewegen) helpt bij het voorkomen en/of zo mogelijk keren van chronische aandoeningen zoals Diabetes type 2, COPD, hart- en vaatziekten, depressie en overgewicht/obesitas.

Veerkracht en weerbaarheid zorgen ervoor dat inwoners mee blijven doen

Naast gezondheid zijn het verhogen van veerkracht en mentale weerbaarheid een speerpunt van de partners. Deze zorgen ervoor dat inwoners, ook bij tegenslagen, niet uitvallen maar kunnen blijven meedoen. Veerkrachtige en weerbare inwoners zijn mentaal sterk. Dat zorgt ervoor dat zij ook gedragspatronen kunnen doorbreken of anderen kunnen ondersteunen om dat te doen.

De basis op orde

Schulden en armoede kunnen zwaar op inwoners drukken. Het belemmert hun ontwikkelingsmogelijkheden. Wie arm is of (te hoge) schulden heeft, heeft vaak meer moeite om mee te doen aan de samenleving. Gedragspatronen doorbreken is dan moeilijk omdat alle aandacht uitgaat naar rondkomen en overleven. Daarom is 'de basis op orde' een essentieel onderdeel van het Preventie Akkoord. Alle partners nemen hun verantwoordelijkheid om te voorkomen dat inwoners in de schulden of armoede raken.

Beleidskaders volksgezondheid 2017 – 2020

Ondertitel is "positieve gezondheid en preventie". Het doel is het bevorderen en beschermen van de inwoners en vooral die van kwetsbare groepen. Wij investeren in preventie ten gunste van een waardevol, zelfstandig en dus gezond leven van onze inwoners.

Regionaal beweeg- en sportakkoord 2020 - 2030

Visie: Wij willen dat Achterhoekers gezond zijn en daarover zelf de regie hebben.

Gezondheid, preventie en leefstijl zijn leidend, niet ziekte en behandeling. We spannen ons er samen maximaal voor in dat onze inwoners zich gezond en gelukkig voelen en minder zorg nodig hebben.

Doelen:

- Mens centraal
- Passend wonen

Gezonde en sterke sociale structuren (de ambities van gezonde en sterke sociale structuren zijn uitgewerkt in het Preventie Akkoord).

Bondgenootschap Geletterdheid Achterhoek

In 2015 hebben 39 partijen in de Achterhoek het Convenant Bondgenootschap Geletterdheid Achterhoek ondertekend. De doelstelling van dit bondgenootschap is om gezamenlijk laaggeletterdheid in de regio Achterhoek te voorkomen en te verminderen. Inmiddels hebben nog veel meer partijen, waaronder gemeenten, organisaties, bedrijven en scholen, zich eveneens aangesloten. De bondgenoten spannen zich in om laaggeletterden op te sporen, door te verwijzen en uit de taboesfeer te halen. Verder zetten zij zich in om hun eigen communicatie-uitingen voor iedereen begrijpelijk(er) te maken.

Achterhoek in Beweging

Achterhoek in Beweging is een initiatief van de acht Achterhoekse gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre Oude IJsselstreek en Winterswijk. Samen met betrokken partners in o.a. zorg, onderwijs, cultuur, bedrijfsleven en sport stellen we binnen dit programma de kracht van bewegen en een gezonde leefstijl (met sport als katalysator) in de Achterhoek centraal. We vormen een dynamisch platform, waar alle regionale en lokale ambities, initiatieven, mensen en middelen bij elkaar komen. Achterhoek in Beweging kent de beweging in de regio en jaagt aan, motiveert, inspireert en verbindt. Samen werken we aan krachtige, levendige kernen, buurten en wijken in de Achterhoek met ruimte voor iedereen. Thema's:

- Gezonde jeugd
- Vitaal ouder worden
- Unieke sporten
- Vitale medewerkers
- talenten ontwikkeling
- Open club/vitale sportparken

Ketenaanpak overgewicht jeugd 0-12 jaar

Regionale afstemming, lokale uitvoering met partners vanuit GGDNOG, Yunio, onderwijs, kinderopvang, fysio. Berkellandfit voor uitvoering Cool2B fit programma voor kinderen met overgewicht/obesitas.

Gecombineerde Leefstijl Interventies (GLI) /Slimmer

Veel mensen vinden het lastig om zelfstandig aan de slag te gaan met gezonder leven. Het SLIMMER programma helpt hierbij. Een begeleidingsteam ondersteunt bij het aanpassen van voedingspatroon

en beweegpatroon. Dit begeleidingsteam bestaat uit een diëtiste, een oefentherapeut/fysiotherapeut en een leefstijlcoach. Naast meer bewegen en gezondere voeding is er aandacht voor meer aspecten van een gezonde leefstijl, zoals gezond slapen en het verminderen van stress. Het programma is deels individueel en deels in een groep. Traject van twee jaar, vergoeding via Menzis, intake via huisartsen. Trajecten lopen in Neede, Eibergen en Borculo.

1.3 Landelijke kaders

Nationaal preventieakkoord

Het Nationaal Preventieakkoord heeft tot doel het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik. Jaarlijks sterven 35.000 Nederlanders door roken overgewicht of probleemdrinken. Ze zijn samen de grootste oorzaak van ziekte in Nederland. Met een aanpak van deze drie onderwerpen verbetert de gezondheid van veel mensen.

Brede Regeling Combinatiefuncties

Met cofinanciering van het Rijk zet de gemeente functionarissen in die sport/bewegen of cultuur combineren met ten minste één andere sector zoals onderwijs, zorg, welzijn of het bedrijfsleven. Het doel van deze landelijke regelingen is Nederlanders te motiveren voor deelname aan sport en/of cultuur.

In Berkelland werken 11,7 fte combinatiefunctionarissen (CF) vanuit Beweeg Wijs, Sport Federatie Berkelland, Muziek en Kunstwijs en Bibliotheek Oost-Achterhoek door middel van sport en bewegen en kunst en cultuur aan preventie, het voorkomen of tegengaan van mentale, fysiek en cognitieve achterstanden. Naast het geven van bewegingsonderwijs, muziek en kunst- en cultuurlessen en leesbevorderingslessen binnen het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en kinderopvang, zijn de CF actief binnen het sociaal Domein. De CF ondersteunen verenigingen bij het uitbreiden van hun aanbod en het verbreden van hun doelgroepen. Samenwerking en verbinding om nieuwe kansen te creëren voor nieuwe kwetsbare doelgroepen. Zij organiseren valpreventie, wijkspportgroepen en balkonsessies voor senioren. Integratie en participatie (beweeg)trajecten voor nieuwkomers en SDOA klanten, Fietslessen voor nieuwkomers. Naschools aanbod en vakantieactiviteiten voor kinderen van het basisonderwijs, Inzet van beweegmakelaar, die de individu begeleid naar een passend aanbod voor bewegen en/of cultuur. Cultuurmakelaar die de verbindingen versterkt voor cultuurpartners etc.

Landelijk actieprogramma Kansrijke Start

De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start. De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen – zowel fysiek als mentaal – op latere leeftijd. Gemeenten, partijen uit de geboortezorg en de jeugdgezondheidszorg (JGZ) trekken daarom samen op om (kwetsbare) kinderen een betere kans te bieden om gezond op te groeien.

2. Subsidies

De hieronder genoemde subsidies worden gezien als vliegwiel om acties ten behoeve van preventie te initiëren en te stimuleren.

Voor het overzicht zijn de subsidies ingedeeld in de volgende thema's:

1. Gezonde leefstijl
2. Veerkracht en weerbaarheid
3. Basis op orde
4. Gezond en veilig opgroeien

Deze thema's sluiten aan bij het beleidskader Preventie

2.1 Gezonde leefstijl

Stichting Sport Federatie Berkelland

- Advies en ondersteuning bij bestuurlijke en organisatorische taken en/of de organisatie van sportactiviteiten
- Jaarlijks sportgerichte en verenigingsgerichte thema-avonden en cursussen
- Actief met en voor sportverenigingen om sporten te stimuleren
- Sportactiviteiten voor jong en oud
- Project 'Sport werkt'
- Etc.

Berkelland Fit

BerkellandFit is opgericht door eerstelijnszorgverleners in de gemeente Berkelland. De vereniging bestaat uit kinderfysiotherapeuten, diëtisten en psychologen werkzaam in de gemeente Berkelland. Er wordt gewerkt met de methodiek Cool2BFit. Dit is een sportprogramma voor kinderen met overgewicht. Er wordt gesport, maar daarnaast krijgen de kinderen ook tips over een gezonde leefstijl.

GIDS-gelden: Gezond In De Stad

Decentralisatie uitkering: gezondheidsverschillen lokaal terugdringen. Ingezet voor Tactus alcoholpreventie en bibliotheek laaggeletterdheid.

Menzis Eurobudget

Gemeenten die bij Menzis een collectieve zorgverzekering hebben voor inwoners met een smalle beurs, kunnen bij de zorgverzekeraar aanspraak maken op een Eurobudget. (één Euro per verzekerde). Berkelland zet het budget in ter ondersteuning van inwoners die sportief minder actief zijn en tegelijkertijd een grote afstand hebben op de arbeidsmarkt of van een minimuminkomen rond meten komen.

2.2 Veerkracht en weerbaarheid

MEE Onafhankelijke cliëntondersteuning

Onafhankelijke ondersteuning met informatie, advies en algemene ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen.' Met andere woorden: het gaat om ondersteuning bij het maken van een keuze of het oplossen van een probleem met als doel de regie van de inwoner en zijn omgeving te versterken. Effect is dat de in de wet bedoelde inwoners niet tussen wal en schip vallen.

Vluchtelingenwerk Oost Nederland

Vluchtelingenwerk Oost Nederland is actief op het gebied van belangenbehartiging voor vluchtelingen en dienstverlening aan alle nieuwkomers. Zij bieden inburgeringstrajecten en maatschappelijke begeleiding.

Begeleide Omgangsregeling (BOR) Humanitas

BOR is er voor gescheiden ouders en hun kinderen die ondersteuning nodig hebben bij het opbouwen van de omgang. BOR verzorgt de begeleiding van (opbouw van) omgang door inzet van getrainde en gescreende vrijwilligers, ondersteund en begeleid door professionele coördinatoren. BOR herstelt de omgang tussen kind en uitwonende ouder en verbetert de relatie tussen gescheiden ouders. Hierdoor komt er rust en stabiliteit in de opvoedsituatie, verbeteren de ontwikkelingskansen voor kinderen, is er minder inzet nodig van dure hulpverlening en zijn er minder slepende procedures.

Ruimte voor Anders Zijn

Ruimte voor Anders Zijn wil ruimte maken en vragen voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Het is een gespreksmaatjesproject, waarbij vrijwilligers onder andere een luisterend oor bieden aan mensen met een psychiatrische achtergrond.

Stadskamer Doetinchem

De Stadskamer is opgericht uit de behoefte van mensen om te participeren. Voor veel mensen is het vaak niet vanzelfsprekend om uit zichzelf mee te doen. De Stadskamer ondersteunt en faciliteert waar nodig en gewenst, maar neemt de vraag van de vraagsteller nooit over. Bij de Stadskamer kan iedere inwoner terecht die op zoek is naar goede bezigheden of sociale contacten. *Het principe van de Stadskamer spreekt ons erg aan, daarom zijn we in onderzoek of we voor onze inwoners een Dorpskamer kunnen organiseren.*

Humanitas Tandem

Dit maatjesproject richt zich op mensen die om welke reden dan ook buiten de maatschappij staan of hebben gestaan. Het doel is sociaal en maatschappelijk isolement tegen te gaan en het terugdringen van vereenzaming. Een traject duurt gemiddeld een jaar.

Ouderenwerk:

Senioren Soos Ruurlo (locatie de Tapperij)

Gezellige middagen (muziek, lezing, dia's, spelletjes) en 2x per jaar samen eten (mei en oktober).
Jaarlidmaatschapskosten

Taalhuis

In het Taalhuis werken bibliotheken, het Graafschap College, welzijnsorganisaties en anderen samen, ondersteund door de Stichting Lezen & Schrijven. Een Taalhuis is een plek waar mensen die moeite hebben met taal, elkaar kunnen ontmoeten. Ze helpen elkaar. Vrijwilligers helpen om beter te lezen, te schrijven en om met een computer om te gaan.

Trajectbegeleiding

Het Graafschap College krijgt een subsidie voor trajectbegeleiding en kent een sterke verbinding met VMK. Trajectbegeleiders fungeren als een vooruitgeschoven post op de school. Ze worden ingeschakeld als er een zorgvraag is rond een student. Trajectbegeleiders willen studenten een mooi toekomstperspectief bieden en ervoor zorgen dat ze niet voortijdig uitvallen. Het voordeel aan de trajectbegeleiders

is dat ze in de leefwereld van het kind aanwezig zijn en zo snel kunnen inzetten op een zorgvraag. Indien nodig wordt er contact gezocht met ouders en het lokale team.

2.3 Basis op orde

Stichting Schuldhulp Op Maat (SOM)

De vrijwilligers helpen mensen die in financiële problemen zijn geraakt, ter aanvulling en ondersteuning van de professionele hulp.

Humanitas (financiële) thuisadministratie

Ondersteuning bij de financiële administratie: het op orde brengen en houden van de financiële administratie zodat zij zelfstandig verder kunnen en schulden (waar mogelijk) voorkomen worden. Een traject duurt maximaal een jaar.

Stichting Financieel Sterk

Hoofddoel: het in een heel vroeg stadium voorkomen van financiële problemen. Inwoners worden geholpen om hun administratieve en financiële situatie op orde te brengen en te houden. Dit wordt gerealiseerd door de inzet van professionele medewerkers.

2.4 Gezond en veilig opgroeien

Bureau Halt

Halt levert kortlopende interventies ter voorkoming, bestrijding en bestraffing van jeugdcriminaliteit. Doel is het terugdringen van jeugdcriminaliteit en zo een bijdrage leveren aan een veilige en leefbare samenleving. Er worden interventies op maat geboden.

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Het beschermen en bevorderen van de gezondheid. Taken zijn o.a.:

- Jeugdgezondheidszorg 4 tot 18 jaar
- Inspectie kinderopvangvoorzieningen
- Seksuele gezondheid; o.a. spreekuur
- Voorlichting en advisering over infectieziekten
- Maatschappelijke zorg; Wmo Toezicht
- Epidemiologie; gezondheid monitoren

Yunio Jeugdgezondheidszorg

Uitvoering van jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar:

- Basispakket JGZ, waaronder het consultatiebureau
- Alle kinderen tussen 0 en 4 jaar en hun ouders krijgen een aanbod van vaccinatie, screening, informatie, advies en opvoed- en opgroei-ondersteuning
- De JGZ kijkt naar het kind als geheel en betreft hierbij de lichamelijke, psychische, sociale en cognitieve ontwikkeling. Zij signaleert bevorderende en bedreigende factoren in de opvoeding in gezin en omgeving. Indien nodig wordt hulp erbij gevraagd of doorverwezen.

Home-Start en Home-Start+

Home-Start wordt aangeboden door Yunio, onderdeel van Sensire. Home-Start is opvoedings- en praktische ondersteuning, door inzet van (professioneel getrainde) vrijwilligers, om te voorkomen dat er ernstiger en langduriger problemen ontstaan in een gezin.

Voorschoolse educatie

Kinderen vanaf twee jaar met een (risico op een) onderwijsachterstand kunnen voorschoolse educatie volgen. Dit om onderwijsachterstanden te voorkomen, vroegtijdig op te sporen en aan te pakken. Bijvoorbeeld op het gebied van taal. Door voorschoolse educatie op de kinderopvang kunnen deze kinderen een betere start maken op de basisschool. De gemeentelijke subsidieregeling voorschoolse educatie maakt dat deelname aan dit programma (financieel) bereikbaar is voor de doelgroep.

De bibliotheek

(Voor)lezen (aan kinderen) is belangrijk. Het prikkelt de fantasie en ontwikkelt het taalgevoel. Het lidmaatschap van de Bibliotheek is voor alle kinderen tot 14 jaar gratis.

BoekStart

Ouders van baby's kunnen bij de bibliotheek een gratis koffertje (met daarin o.a. twee boekjes) halen en hun kind daarnaast laten inschrijven als bibliotheeklid. BoekStart laat ouders ontdekken dat het lezen van boekjes samen met hun baby leuk en leerzaam is. Baby's die al vanaf het prille begin met boeken in aanraking komen, hebben daar hun hele leven profijt van.

Boekjes en babbels

Wekelijks wordt er in de bibliotheek voorleesuurtes gehouden voor baby's/peuters en hun ouders. Daarnaast biedt dit de mogelijkheid om andere ouders te ontmoeten en van gedachten te wisselen over bijvoorbeeld opvoedingszaken.

3. Activiteiten

Hieronder volgt een overzicht van alle activiteiten die uitgevoerd worden op het gebied van preventie. De activiteiten zijn ingedeeld in dezelfde thema's, namelijk: gezonde leefstijl, veerkracht en weerbaarheid, basis op orde en gezond en veilig opgroeien.

3.1 Gezonde leefstijl

Stimuleren van een rookvrije sportomgeving

Een gezonde leefomgeving helpt bij het implementeren van een gezonde leefstijl. Het verenigingsleven geldt als een belangrijke plek voor ontmoeting en 'meedoen' van inwoners.

Clubkadercoach

De inzet van de clubkadercoach is noodzakelijk om de toeleiding van kwetsbare inwoners naar (voorliggend) verenigingsaanbod tot stand te laten komen. Als verenigingen voor een bredere groep (kwetsbare) inwoners toegankelijk worden, verwachten we op de lange termijn een afname van de inzet van dure zorg.

3.2 Veerkracht en weerbaarheid

Welzijn op recept

De huisarts of een andere eerstelijnszorgverlener verwijst de patiënt met psychosociale klachten door naar een welzijnscoach. Het primaire doel is het verhogen van het welbevinden. Samen met de client maakt de welzijnscoach een programma op maat. Met deze individuele benadering van de client (denk aan vrijwilligerswerk, bewegingsprogramma's of creatieve activiteiten) ervaren de deelnemers meer levensvreugde én een betere gezondheid. De huisartsen in Ruurlo en Eibergen en de huisartsenkoepels zijn enthousiast om hierin samen te werken.

Berkellandwijzer

De Berkellandwijzer is de online plek bij het vinden van praktische informatie, adressen en activiteiten dichtbij huis. Inwoners kunnen hier terecht voor informatie en vragen over: jeugd en gezin, geld, leren, sporten, uw buurt, vervoer, vrijwilligerswerk, werken en leren, wonen en zorgen voor een ander/mantelzorg.

Platform Vrijwilligers

Het Platform Vrijwilligers is van en voor inwoners, organisaties en verenigingen. Doel van het platform is meer verbondenheid in de samenleving organiseren en betere mogelijkheden voor verenigingen, vrijwilligers en belangenorganisaties om inwoners die dat willen te helpen participeren. Vrijwilligerswerk heeft een grote maatschappelijke waarde en draagt o.a. bij aan verminderen van eenzaamheid, verbeteren van zelfredzaamheid, participatie en zingeving.

Knooppunt Mantelzorg

Het Knooppunt Mantelzorg creëert meer samenhang op de verschillende activiteiten en ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers. Het knooppunt is breed inzetbaar en kan bijvoorbeeld worden gekoppeld aan de Berkellandwijzer, laaggeletterdheid, de Jimmy's. De jongerenwerkers van Jimmy's kunnen ook een rol rond preventie op scholen vervullen; zo geven ze voorlichtingen over social media, alcohol en drugs. Ook geven ze dit soort voorlichtingen op verzoek in kernen.

Heerlijk thuis in huis

'Heerlijk thuis in huis' wil 50-plussers bewust maken van de mogelijkheden om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. Het biedt mensen, afgestemd op hun persoonlijke behoefte aan informatie en advies. Maar ook inspiratie en ondersteuning bij het aanpassen van hun huis.

Project 'Leefsamen Achterhoek'

Met Leefsamen wordt slimme techniek met behulp van het eigen sociale netwerk ingezet, om ouderen langer veilig thuis te laten wonen.

Meldpunt niet acute zorg

Het Meldpunt niet-acute zorg is een punt voor mensen die geen acute hulp nodig hebben, maar waarover wel zorgen zijn. Wellicht kan door het inzetten van ondersteuning verslechtering van situatie of zelfs acute zorg worden voorkomen.

3.3 Basis op orde Vroegsignalering

Met het project Vroegsignalering zijn inwoners met betalingsachterstanden eerder en beter in beeld. Hiermee kunnen zware middelen, zoals huissuitzettingen, voorkomen worden.

Platform Financieel Gezond Berkelland

Het Platform Financieel Gezond Berkelland is opgericht en zorgt voor korte lijnen. Het versterkt de keten die begeleiding biedt bij armoede en schulden.

Tool Check waar je recht op hebt

Met de online tool 'Check waar je recht op hebt' wordt bijgedragen aan de zelfredzaamheid van onze inwoners.

Toegang tot schuldhulpverlening

Personen die te maken krijgen met schulden moeten zich kunnen melden voor ondersteuning. Dit verloopt op verschillende manieren en instanties. Door in gesprek te gaan met de doelgroep en professionals over toegang tot schuldhulpverlening en hulp bij armoede, verbeteren wij onze aanpak en komen wij tot slimme werkwijzen.

Meedoenapplicatie

De Sociale Dienst Oost Achterhoek (SDOA) heeft een webshop voor kindregeling(en). Inwoners van de gemeenten Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk die één of meer kinderen en een laag inkomen hebben, kunnen in aanmerking komen voor de zogenaamde kindregeling(en). Deze regelingen maken het financieel mogelijk om kinderen mee te laten doen aan activiteiten op cultureel, maatschappelijk, sportief en recreatief gebied. *In 2021 starten we met de pilot Meedoenarrangement gericht op volwassenen.*

3.4 Gezond en veilig opgroeien

Jongerenwerk en Jimmy's

Jimmy's is een plek voor en door jongeren waar een positief klimaat is waarbinnen jongeren zich kunnen ontwikkelen en hun talenten optimaal in kunnen zetten. Na twee jaar blijkt dat Jimmy's een preventieve werking heeft op de Berkellandse jongeren. Jongeren kunnen bij Jimmy's terecht om hun vragen en ideeën kwijt te kunnen, zichzelf te ontwikkelen en andere jongeren te ontmoeten. De jongeren kunnen hun verhaal kwijt bij de jongerenwerkers en andere jongeren, problemen blijven daardoor klein en bespreekbaar. Bij Jimmy's worden jongeren gezien en krijgen ze verantwoordelijkheid. Dit geeft ze zelfvertrouwen, vaardigheden en een gevoel van eigenwaarde, waar ze later in het leven profijt van kunnen hebben. Het voorkomt jongerenoverlast en daarmee onnodige inzet vanuit handhaving. Ook zien we dat Jimmy's een besparing is op inzet van geïndiceerde zorg. Daarom maakt dit project onderdeel uit van plan 'Doorpakken sturen in het sociaal domein'.

Pilot steungezinnen

Dit project is een effectief, preventief middel om gezinnen die het tijdelijk moeilijk hebben, te ondersteunen. Binnen de pilot InHuis Steungezinnen verbindt een coördinator van Yunio overbelaste gezinnen aan steungezinnen. Eens per week of twee weken vangt het steungezin (vrijwilligers) een kind op uit het overbelaste vraaggezin. Dat geeft de ouders even wat ruimte voor zichzelf, terwijl het kind wat extra aandacht krijgt. Hiermee wordt de inzet van (meer) professionele hulpverlening voorkomen.

POH -jeugd

Met de inzet van de POH¹-jeugd krijgen kinderen passende ondersteuning op de juiste plek, omdat POH-ers een totaalbeeld hebben van de gezinsproblematiek. Hiermee kan inzet van zwaardere zorg voorkomen worden. Voor huisartsen betekent dit korte lijnen naar Voormekaar, voor ons als gemeente betekent dit dat we kunnen sturen in de zorgtoewijzingen van de grootste externe verwijzers.

Preventie Platform Jeugd

Het Preventie Platform Jeugd Oost Achterhoek (PPJ) is een sterk netwerk gericht op preventie van jeugdproblematiek en een samenwerking tussen de gemeenten Oost-Gelre, Winterswijk, Aalten en Berkelland. Zij werkt vanuit de principes van normaliseren en de-medicaliseren en zet in op de fase nog voordat er problemen zijn (collectieve preventie).

Zij zetten zich in voor het gezond en veilig opgroeien van kinderen en jongeren t/m 23 jaar. Het PPJ biedt trainingen, cursussen en bijeenkomsten aan voor kinderen, ouders, opvoeders en professionals in de Oost-Achterhoek. Door de inzet van preventieve activiteiten wordt voorkomen dat kleine vragen bij jongeren en/of ouders grote problemen worden. De activiteiten richten zich vooral op de thema's alcohol en preventie, kind en armoede, weerbaarheid en kind en echtscheiding.

1) POH = praktijkondersteuner huisartsen

Bijlage 2 Aanvullingenlijst Preventie

Preventie is een breed begrip en gaat dwars door het gehele sociale domein. Preventie komt dan ook in veel beleidsstukken terug, vaak als overkoepelend thema. Om overzicht te creëren in wat we doen op het gebied van preventie, is een voorzieningenlijst Preventie opgesteld. Naast de inventarisatie wat we allemaal doen, is ook informatie opgehaald wat er ontbreekt op het gebied van preventie. Dit ophalen is gebeurd via een participatief proces. Zo is de Welzijnsraad benaderd, het Inwonerspanel is ingeschakeld, collegae hebben de lijst aangevuld en via een informatieavond is aan inwoners, aanbieders en raadsleden de gelegenheid geboden om input te leveren. De informatieavond leverde naast ideeën, ook informatie op wat zij belangrijk vinden. Voor de leesbaarheid is de input vanuit de informatieavond separaat opgenomen in kaders.

Al met al hebben we een groot diversiteit aan suggesties ontvangen. In deze Aanvullingenlijst zijn de voorstellen en reacties verzameld. De peildatum is november 2020. De lijst is niet uitputtend. Nieuwe suggesties, ideeën of voorstellen kunnen immers, tijdens de looptijd van het beleidskader, worden ingediend. De aanvullingenlijst is dan ook een levend document. De Aanvullingenlijst is gekoppeld aan het beleidskader Preventie 2021 – 2025.

Leeswijzer

Bij de voorstellen wordt een ruwe inschatting gemaakt of het verdere uitwerking of onderzoek behoeft. Bij een aantal suggesties is dit niet het geval, bijvoorbeeld als een andere partij of organisatie is of als het project al is geborgd in huidig of gepland beleid.

Bij een aantal voorstellen is aangegeven dat we dit willen onderzoeken. Dat wil niet altijd zeggen dat we hier beleid op ontwikkelen. Uitkomst van het onderzoek kan zijn dat een activiteit of voorstel onder regulier beleid past. Of dat partners aan elkaar worden verbonden, bijvoorbeeld door inzet van het vrijwilligersplatform of de welzijnmedewerkers.

De suggesties zijn gebundeld. Hierbij hanteren we dezelfde thema's als bij het beleidskader Preventie, namelijk:

1. Gezonde leefstijl
2. Veerkracht en weerbaarheid
3. Basis op orde
4. Gezond en veilig opgroeien

Deze vier categorieën kennen geen duidelijke scheidslijnen. Er zijn veel suggesties die een overlap kent met twee of zelfs drie categorieën. Voor de leesbaarheid hebben we daarom de categorie gekozen die het meest past.

1. Gezonde leefstijl

Gezonde basisschool van de Toekomst

Kinderen die op school gezonde lunches en tussendoortjes eten en extra bewegen, zijn gezonder en minder zwaar dan kinderen die dit niet doen. Dat blijkt uit het project Gezonde Basisschool van de Toekomst, waarvoor onderzoekers van de Universiteit Maastricht vier jaar lang ruim 2.200 kinderen van vier project scholen en vier reguliere scholen in Limburg vergeleken. De mogelijkheid wordt geopend dit ook in Berkelland te gaan organiseren. Afweging voor vervolg: *Binnen onze gemeente heeft de GGD de opdracht om vorm te geven aan de gezonde schoolomgeving. Daarvoor zijn gezonde schooladviseurs aangesteld die ondersteunen in het verkrijgen van een gezond schoolcertificaat (gezonde traktaties, fruit). Daarom zien we hierin geen hiaat in het huidige beleid.*

Minimaal tweemaal per week bewegingsonderwijs door een vakleerkracht en bewegen als speerpunt naast rekenen en taal

Tweemaal per week bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs, dus ook groep 1 en 2, door een vakleerkracht. Tweemaal per week in beweging, gezonde leefstijl, kwaliteit bewegingslessen, screening motorieke achterstanden en inzet MRT eventueel waar nodig.

Aansluitend bij hierboven: inzet Beweeg Wijs, meer bewegen: meer lessen buiten, meer bewegen tussen door en in de klas, bewegend rekenen etc. Meer afwisseling, betere concentratie, beide hersenhelften aan het werk.

Afweging voor vervolg: Vanuit de gemeente worden de scholen ondersteund door de combinatiefunctionarissen en de GGD. We zien hierin dan ook geen hiaat in het huidige beleid.

Sport en bewegen in de avond voor mensen met weinig budget en die niet bij lokaal sport aan kunnen sluiten

Afweging voor vervolg: dit krijgt een plek in het Meedoenarrangement, waarin we in 2021 een pilot gaan doen. Daarmee is er al een uitwerking geborgd.

Zwemles voor vluchtelingen

Bij het team vluchtelingen staat zwemles voor volwassenen hoog op ons lijstje. Dit is belangrijk om mee te kunnen doen in Nederland, maar heeft ook een veiligheidsaspect.

Afweging voor het vervolg: We verwachten dat het Meedoenarrangement hier een uitwerking voor kan bieden, maar onderzoeken hiervoor hoe groot de behoefte is.

Volwassenenfonds sport en cultuur

Zoals er ook een jeugdfonds sport en cultuur is. Een fonds waar mensen een vergoeding aan kunnen vragen zodat zij hun sport/beweeg/muziek/cultuuractiviteit kunnen beoefenen. Dit stimuleert het brein en is belangrijk voor het behouden van vitale mensen.

Vanuit de combinatiefunctionarissen zijn we druk bewoners te activeren tot sport/bewegen door middel van trajecten zoals de GLL, participatie voor statushouders, valpreventie ouderen, enzovoort. En proberen we ze uiteindelijk toe te leiden naar structureel bewegen en lidmaatschap van verenigingen, zodat de aanwas daar ook groeit. Daarnaast begeleiden we verenigingen in het ontwikkelen van nieuw aanbod voor nieuwe (kwetsbare) doelgroepen (o.a. clubkadercoach) en open club/vitale sportparken, om voorliggende voorzieningen te creëren en zorgkosten te verlagen. Allemaal heel mooi, maar deze (kwetsbare) doelgroep moet ook contributie kunnen betalen en dat is vaak lastig met een laag inkomen (statushouder, senior, mensen met een beperking, dementie)!

Afweging voor vervolg: dit krijgt een plek in het Meedoenarrangement, waarin we in 2021 een pilot gaan doen. Daarmee is er een uitwerking geborgd.

Input vanuit informatieavond

- Voorschoolse opvang en naschoolse opvang, opvoedondersteuning, gezond gewicht
- Overgewicht en gezonde voeding
- Sportverenigingen kunnen ook iets betekenen in het voorkomen van zorg of ondersteuning. Als het gaat om gezonde leefstijl, meer bewegen. Een plek waar ook iets gedaan kan worden aan bijvoorbeeld pesten. In dat kader is het ook belangrijk om taboe te doorbreken op diversiteit/homoseksualiteit.

2. Veerkracht en weerbaarheid

Muziek, kunst en cultuur activiteiten

Voor mensen met een beperking, ouderen, mensen met dementie. Geeft energie, werkt ontspannend, geeft levensvreugde en ontmoeting. Gericht op functies:

- Ontmoeting en recreatie (bevorderen van contacten tussen mensen gericht op ontspanning, gezelligheid en kennismaking (de normen en waarden van) anderen.
- Vorming en educatie (bevorderen van kennis, inzicht en vaardigheden ter wille van een verbetering van het persoonlijk of maatschappelijk functioneren)
- Dienstverlening en voorlichting (bevorderen van zelfredzaamheid door het geven van informatie, advies, dienstverlening en verwijzen)
- Belangenbehartiging en activering (lichamelijk en geestelijk actief deelnemen aan de samenleving en de eigen woon- en leefomgeving in het bijzonder)

Afweging voor het vervolg: We kunnen dit als gemeente niet allemaal zelf uitvoeren maar we kunnen hier wel een aanjager in zijn. Op dit vlak wordt veel georganiseerd in de gemeente Berkelland, maar kan wellicht meer bekendheid aan worden gegeven. De bibliotheek kan hier ook een goede rol vervullen, zoals "hoe leer ik whats app gebruiken", hoe werkt internetbankieren, Breinbieb, enzovoort.

Leemte kinderopvang tussen de periode afloop inburgeringstraject tot aan de 2-jarige leeftijd.

Zowel via VMK als via consultatiebureau en kinderopvangorganisaties is er een leemte gesignaleerd op gebied van kinderopvang/inburgering. Als statushouders een inburgeringstraject volgen, dan wordt de kinderopvang vergoed via de SDOA. Maar als het inburgeringstraject afgelopen is en de ouders hebben nog geen werk, stopt ook de (vergoeding voor de) kinderopvang. Nadat het kindje (0 en 1-jarigen) een tijd naar de kinderopvang is geweest, komt het weer thuis te zitten in veelal een taalarme omgeving (buitenlands sprekende ouders). Zodra het kind 2 jaar oud is kan het de plaatsing bij een kinderopvangorganisatie weer hervatten en deelnemen aan (door de gemeente gesubsidieerde) voor- en vroegschoolse educatie (VVE).

Afweging voor het vervolg: we denken dat dit voorstel een meerwaarde kan hebben en willen dit verder onderzoeken.

Hulpmiddelenkoffer, Zij leren mensen weer zelfstandig te worden en los te komen van afhankelijkheid. O.a met een zogenaamde 'hulpmiddelentas'. Dit is een mooi middel wat eventueel gekoppeld kan worden aan de ergotherapeut.

Afweging voor het vervolg: we denken dat dit voorstel een meerwaarde kan hebben en zijn inmiddels bezig met realiseren van een hulpmiddelenkoffer.

Activiteiten gericht op advies, voorlichting en trainingen.

- **Ergotherapeut**, hoe kunt u langer zelfstandig uw huishouden blijven verzorgen. De ergotherapeut kijkt samen met u naar de mogelijkheden en geeft u tips en trucs.
- **Looptrainingen voor senioren**, een looptraining voor zelfstandig wonende ouderen, die minder goed kunnen lopen, problemen hebben met in beweging komen en met hun evenwicht. Bij het ouder worden wordt het lichaam steeds minder gebruikt. Logisch, want het kost ook steeds meer energie om in beweging te komen en vooral om in beweging te blijven. Door het minder gebruiken van het lichaam wordt het echter ook steeds moeilijker om in beweging te komen. Hierdoor ontstaat er een neerwaartse spiraal, terwijl het juist op latere leeftijd steeds belangrijker wordt om regelmatig te bewegen. Wie merkt dat het lopen moeilijker gaat dan een paar jaar geleden, of eerder vermoeidheid voelt bij een stukje lopen of bij alledaagse bezigheden, moeilijker uit stoel of bed komt of soms evenwicht verliest, kan baat hebben bij een speciale looptraining. Dit kan mogelijk ook in samenwerking met het project valpreventie.
- **Veerkracht**
Wat maakt dat de ene mens na een nare gebeurtenis of tegenslag weer overeind krabbelt en op een positieve manier verder gaat en dat een ander niet lukt? Dat heeft te maken met veerkracht. Zeker bij ouderen zijn nare gebeurtenissen of risico's niet altijd te voorkomen of op te lossen. Bij veerkracht draait het om goed kunnen omgaan met veranderingen en om aanpassingsvermogen: dat mensen in staat zijn zich aan te passen als zich een nare gebeurtenis of tegenslag voordoet en het dan beter doen dan je zou verwachten in die situatie. Bij het onderzoek naar veerkracht wordt bekeken waarom zaken wel goed gaan, ondanks nare omstandigheden. Het onderzoek is multidisciplinair en leidt tot verdere invulling van het begrip Positieve gezondheid
- **Goed slapen kun je leren**, om medicatie kosten te voorkomen.
- **Opfriscursus auto rijden**, specifiek voor ouderen om uitstel van een scootmobiel / zoov enz.
- **Kookcursussen**, voor inwoners die willen leren koken. Niet alleen gericht op ouderen! In de cursus staat de basis centraal en de gezelligheid voorop.

Afweging: we denken dat deze suggesties mogelijk een meerwaarde kunnen hebben. Sportfederatie verzorgt valpreventie, wandelen met de rollator, en dergelijke. Bij het onderzoek afstemming zoeken met de combinatiefunctionarissen.

Valpreventie / fietstrainingen

Om mobiliteit te behouden en vallen te voorkomen. In combinatie met looptrainingen (zie hier boven). Sportfederatie verzorgt ook al jaren valpreventietrainingen voor senioren. In het verlengde daarvan wordt nu ook gekeken naar fietslessen voor senioren met preventief karakter. Mooi ook in combinatie met sportverenigingen/accommodaties.

Afweging voor het vervolg: Dit is geborgd bij de combinatiefunctionarissen.

Eetteam

Voor mensen met een beperking of mensen met een ondersteuningsvraag. Bereiden van een maaltijd, klaarzetten, aanzetten tot maaltijd en begeleiden bij maaltijd.

- Geen specifieke medische verpleegkundig kennis en handelingen nodig
- Vroegsignalering
- Ondervoeding
- "Samen eten, beter eten"

Maaltijd wordt daarmee een moment van aandacht en vroegsignalering. Hierop aansluitend: eetpunten, gezamenlijk eten voorkomen van eenzaamheid, gezelligheid, ontmoeten en verbinden.

Afweging voor het vervolg: we denken dat dit voorstel een meerwaarde kan hebben en zijn bezig met het verder uitwerken van een Eetteam .

Was- en strijkservice

Er zijn een aantal inwoners die een uitkering ontvangen. Zij hebben een afstand tot de arbeidsmarkt en komen niet zonder hulp aan een baan. Verder zijn er een aantal inwoners met zoveel beperkingen dat zij niet in staat zijn om de eigen was te doen. Een Was en strijkservice in het leven roepen waardoor beide groepen elkaar kunnen helpen en die voor beide problemen een oplossing biedt:

- (langdurig) werkloze inwoners krijgen werkervaring
- Inwoners die niet in staat zijn om zelfstandig het huishouden te voeren krijgen voor het onderdeel wassen en strijken ondersteuning in de vorm van een algemene voorziening.

Daarmee stelt de gemeente huishoudelijke ondersteuning ter beschikking zonder dat onderdak wordt verschaft. Door het opleiden en begeleiden van personen die een bijstandsuitkering ontvangen worden ook sociale diensten geleverd.

Afweging voor het vervolg: we denken dat dit voorstel een meerwaarde kan hebben en willen dit verder onderzoeken.

Klussendienst

Voor zelfstandig wonende mensen vanaf 55 jaar en mensen met een beperking. Of in bepaalde gevallen als de klus echt gedaan moet worden en er geen andere oplossing is. Bij de Klussendienst kunt u terecht voor klusjes die om de een of andere reden niet zelf lukt. Dat kan van alles zijn, bijvoorbeeld een lekkende kraan repareren, de verwarming bijvullen of een lamp vervangen. De klus moet in maximaal twee uur uitgevoerd kunnen worden.

Afweging voor het vervolg: op onze website Voormekaar wordt de mogelijkheid geboden voor het leveren van diensten. We zien dit dan ook niet als een hiaat in ons beleid.

Oppasdienst

Altijd zorgen voor iemand die vergeetachtig is of dementie heeft. Of voor iemand die een beroerte heeft gehad of langdurig ziek is, is erg zwaar. Om die zorg vol te kunnen houden is het belangrijk er af en toe 'even tussenuit' te kunnen. Dit kan als u de zorg deelt met een vrijwilliger van de Oppasdienst (kan ook genoemd worden als informele zorg).

Afweging voor het vervolg: we hebben de mogelijkheid voor het bieden van respijtzorg. We zien dit dan ook niet als een hiaat in ons beleid.

Erop uit service

Voor inwoners die een kijkje willen nemen bij een activiteit maar vinden het lastig om de eerste keren alleen er naar toe te gaan. Met deze service stapt de inwoner er samen met een vrijwilliger op af.

Afweging voor het vervolg: Dit voorstel willen we verder onderzoeken vanuit vrijwilligersplatform.

Voorzieningenpool, (leen, leer en probeertraject)

Op meerdere locaties in de kernen een uitleen opzetten, voor scootmobiel, driewiel fiets, duo-fiets).

Misschien kan dit in samenwerking met mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, in samenwerking met De Dorpskamer (stadskamer Doetinchem) of via de zorginstellingen.

Afweging voor het vervolg: we denken dat dit voorstel een meerwaarde kan hebben en willen dit verder onderzoeken.

Dorpskamer

- Ontmoetingscentrum/Laagdrempelige inloop waarbij centraal staat: ontmoeten, samen iets ondernemen, vragen kunnen stellen over van alles (ook digitale, verbinden, samen iets ondernemen (denk aan samen koken en eten)
- dagbesteding zonder indicatie, in groepsverband en / of individueel (bv meehelpen op de boerderij, werken in de bloementuin van de school)
- Laagdrempelige voorziening voor jonge mensen met dementie (tussen 45 en 70/75) waar ze elkaar ontmoeten en samen dingen kunnen doen.
- Een ontmoetingsplek/activiteiten voor inwoners van 40-60 jaar. Er zijn nu vooral activiteiten en ontmoetingsplekken voor ouderen.
- Mogelijkheid voor mensen tussen de 30 en 65 jaar met een lichamelijke beperking om samen iets te doen, elkaar te spreken e.d. ontmoeten.
- Meer aanbod voor inwoners met een verstandelijke beperking In Berkelland
Aanbod gericht op de jong volwassenen (18-24 ongeveer) met een verstandelijke beperking. Zij worden nu vaak gekoppeld aan aanbod volwassenen omdat ze ook officieel volwassen zijn, maar de belevingswereld van deze doelgroep is net wat anders.

Afweging voor het vervolg: Dit staat in de planning voor 2021 als project vanuit het uitvoeringsprogramma Samen denken, Samen doen . En is daarmee geen hiaat.

Meer meedoen in Berkelland aan landelijke acties als 'de week van', 'de dag van', 'de maand van'.

Afweging voor het vervolg: dit voorstel nemen we mee in communicatie van activiteiten.

Het ontwikkelen van een app waarin centraal preventieve activiteiten op onderwerp en/of doelgroep samen worden gebracht en die inwoners en verwijzers kunnen gebruiken voor aanmelden of voor het ontvangen van meer informatie.

Afweging voor het vervolg: We hebben de Berkellandwijzer. Een nieuw systeem naast de Berkellandwijzer werkt verwarrend. Deze suggestie kunnen we meenemen bij de doorontwikkeling van de Berkellandwijzer.

Input vanuit informatieavond

- iets voor kwetsbare inwoners, voorliggende zinvolle dagbesteding organiseren

inwoners doen al heel veel in verenigingen, maar een hele kwetsbare groep die geen aansluiting vindt, daar moet je iets voor organiseren/faciliteren. Daarin kunnen dan ook mooie verbindingen tussen mensen ontstaan zodat ook deze inwoners meer zelf kunnen gaan doen / eigen regie. Wonen is de basis; planning van je leven, hoe houd je zelf het stuur in handen?
 Beschermd wonen, nieuwe wetgeving, kwetsbare inwoners komen terug uit zorg in het 'gewone' leven en daarmee in de wijken. Wat betekent dit voor de omgeving, voor de buurt, voor de buurtbewoners?
 Aandacht voor inwoners die niet zo digitaal zijn. waar moeten ouderen naar toe voor informatie?
 Aandacht voor dementie in de beginfase
 Eenzaamheid, buiten de boot vallen; inwoners gaan minder snel naar bureaus voor hulp. Hoe kunnen we dit meer stimuleren (omzien naar elkaar, naoverkracht). Ervaring is dat dit in de kleine kernen anders is/minder speelt dan in de grote kernen. Buurtverenigingen zouden hier een rol in kunnen spelen, op gebied van sociale oplettenheid en cohesie. En vanuit de gemeente het wijk- en kerngericht werken verder integreren in samenwerking met Voormekaar/Welzijn.
 Verbindende factor tussen jeugd en ouderen: kunnen elkaar helpen, bijvoorbeeld op digitaal vlak. Sluit aan op: maatschappelijke stages

3. Basis op orde

Omgaan met geld: voor jong volwassenen. Hier kan je denken aan schulden voorkomen, waar kun je hulp zoeken. Bankgegevens etc.

Afweging voor het vervolg: Dit voorstel is belegd bij Stichting Schuldhulp op maat en Humanitas. En wordt daarom niet gezien als een hiaat.

Ouderenadviseur, een vrijwillige ouderenadviseur (getraind) geeft informatie, advies en praktische hulp aan ouderen. Dit kan inzet van een Vmk regisseur voorkomen (is niet bewezen).

Afweging voor het vervolg: Onze welzijnmedewerkers zijn er voor de doelgroep 0-100. De expertise op het gebied van ouderen is aanwezig.

Uitleg gebruik OV, telefoon, computer in alle kernen! (is nu in sommige biebs)

Afweging voor het vervolg: dit voorstel wordt niet gezien als primaire taak van de gemeente. Daarbij voorziet de bibliotheken in deze suggestie. Het wordt dan ook niet gezien als een hiaat in ons beleid.

Input vanuit informatieavond
 - Schuldenproblematiek is een probleem

4. Gezond en veilig opgroeien

Nu niet zwanger

Het programma 'Nu niet zwanger' is in 2014 ontstaan in Tilburg en wordt in steeds meer gemeenten uitgerold. Ongeplande en ongewenste zwangerschappen zijn vooral een probleem bij kwetsbare vrouwen (dak- en thuisloos, verstandelijke beperkt, verslaafd, sociaal geïsoleerd, psychisch belast etc.). Het leidt vaak tot gecompliceerde zwangerschappen, prenatale beschadiging, postnataal toezicht (bijv. jeugdhulp) of tenslotte uithuisplaatsing. Het programma helpt kwetsbare vrouwen (en hun partners) om in deze fase van hun leven géén kind te krijgen. Dit gebeurt op vrijwillige basis, met een proactieve persoonlijke benadering. Een hulpverlener legt proactief en persoonlijk contact met de kwetsbare ouders. Bespreekt kinderwens, seksualiteit en de (on)mogelijkheden om nu zwanger te worden. De GGD NOG rolt dit programma uit over de Achterhoek en Berkelland wil daarbij aanhaken. Het vergt structurele middelen over een langere periode om dit programma in te bedden in Berkelland.

Afweging voor het vervolg: we denken dat dit voorstel een meerwaarde kan hebben en we willen graag de resultaten afwachten.

Mentor voor kwetsbare jongeren

Jongeren hebben volwassen rolmodellen en steunfiguren nodig op de weg naar zelfstandigheid. Een kenmerk van kwetsbare kinderen en jongeren is dat zij deze steun vaak niet hebben. Zij hebben onvoldoende steun van huis uit en laten daardoor problematisch gedrag zien, vallen uit op school en hebben minder carrièrekansen. Er bestaan verschillende mentorprojecten die in deze steunbehoefte voorzien. Een mentor is een vrijwilliger waarmee de jongere een vertrouwensband heeft en die wordt geaccepteerd door de ouders. Hij/zij stelt het belang van de jongere voorop, is er op leuke en moeilijke momenten en stimuleert de jongere om zijn talenten te benutten en verder te ontplooien. De mentor kan dichtbij de zorg en/of de school worden gepositioneerd. Een belangrijk verschil met zorg en school is dat de mentor blijft. Er worden goede resultaten met mentorprojecten geboekt: jongeren bouwen meer zelfvertrouwen op, halen meer uit zichzelf, laten minder risicovol gedrag zien en ronden hun schoolopleiding

af, worden minder vaak uithuisgeplaatst. Voorbeelden zijn Jouw Ingebrachte Mentor (jimwerkt.nl), Big Brothers Big Sisters (bbbs-rotterdam.com), MCR Pathways (mcrpathways.org/).

Afweging voor het vervolg: we denken dat dit voorstel een meerwaarde kan hebben als er op regionaal niveau draagvlak voor is (zodat er aansluiting bij het onderwijs en zorgaanbieders gevonden kan worden) en willen dit verder onderzoeken in regionaal verband.

Groepstraject 'Toekomstgerichte oriëntatie' voor jongeren (16-24 jaar)

In hoeverre staan jongeren met jeugdzorg met verblijf op eigen benen als zij 18 worden? Zijn zij dan nog steeds aangewezen op zorg (verlengde jeugdzorg, beschermd wonen, Wmo begeleiding); hebben zij een startkwalificatie en volgen zij evt. een vervolgopleiding; hebben zij goede kansen op een baan, hebben zij voldoende inkomsten om in hun levensonderhoud te voorzien, hebben zij de mogelijkheid om zelfstandig te wonen? Een lokaal programma voor jongeren vanaf 16 jaar kan hen ondersteunen bij hun oriëntatie op de toekomst en om stappen te zetten. Mogelijke partners zijn: Jimmy's, Jouwunit, RMC, Yunio, het onderwijs.

Afweging voor het vervolg: we denken dat dit voorstel een meerwaarde kan hebben en willen dit verder onderzoeken.

Laagdrempelige trainingen voor jeugdigen en jongeren, zoals:

- **Sova -training en Weerbaarheidstrainingen** (ook voor 15+) met koppeling aan scholen
- **Emotie-regulatietraining voor jonge kinderen** (begrijpen wat er gebeurd en hoe hier naar te handelen), maar ook hoe ouders om mogen gaan met boosheid en frustratie bij kinderen. Wellicht oudertrainingen? Help om te gaan met...?
- iets voorliggend rond **echtscheidingsproblematiek** en dan niet op het gedrag van de kinderen, maar op de verstandhouding van en met ouders. Dit omdat daar de kern van het probleem ligt.

Afweging voor het vervolg: Deze activiteiten maken deel uit van het Preventie Platform Jeugd en zijn daarmee geen hiaat.

Kookclub voor jongeren en voor jongvolwassenen

Investeren in gezond eten en voorkomen van ziektes, obesitas, diabetes. Het is ook ontmoeten, andere jongeren leren kennen.

Afweging voor het vervolg: Dit voorstel kan als suggestie worden meegegeven aan de Jimmy 's.

Voorleesexpress

Ouders die hun kinderen actief stimuleren bij hun taalontwikkeling door veel voor te lezen en ze aan te moedigen zelf te lezen, zorgen ervoor dat hun kinderen gemotiveerder zijn om te lezen en leesvaardiger zijn. Dit gaat laaggeletterdheid tegen en de kinderen presteren beter op school. De Voorleesexpress zorgt ervoor dat kinderen van 2 tot 8 jaar met een taalachterstand extra aandacht krijgen. Een half jaar lang komt er wekelijks een vrijwilliger bij hen thuis om voor te lezen en samen met ouders te werken aan taal en leesplezier. Dit kan bijv. samen met de bibliotheek worden opgezet en/of misschien kunnen hierbij mensen in uitkeringssituaties als vrijwilliger worden ingezet?

Afweging voor het vervolg: we denken dat dit voorstel een meerwaarde kan hebben en willen dit verder onderzoeken.

Input vanuit informatieavond

- Schooluitval, wordt voor een deel door de school opgepakt, eigenlijk geen rol voor de gemeente?
- Aandacht voor jonge mantelzorgers
- Gezonde schoolprogramma's in onderwijs (vanuit GGD), denk aan veerkracht, weerbaarheid, opvoedingsondersteuning. Als je daar vroeg mee begint, maak je kinderen (en de volwassenen van de toekomst) ook sterker en weerbaarder

Bijlage 3 Vertaling Landelijk preventieakkoord naar de gemeente Berkelland

In deze bijlage wordt het landelijk preventieakkoord vertaald naar de gemeente Berkelland. We geven de ambities uit het landelijk preventieakkoord aan en welke acties en rol van de gemeente worden benoemd. Dit betekent niet altijd dat de gemeente Berkelland hier actief mee aan de slag gaat; soms is er een landelijk initiatief waarin een aantal koplopergemeenten starten.

Daarnaast geven we aan met welke indicatoren we resultaten kunnen laten zien. Het landelijk preventieakkoord is gestart in 2018. De ambities die zijn gesteld, zijn veelal over een langer tijdsbestek gesteld. De indicatoren die we overnemen zijn de indicatoren waar we als gemeente een zekere mate van invloed op hebben. Zo wordt de indicator 'rookwaren uit het zicht' niet meegenomen en verwijzen we voor monitorinformatie als deze naar de informatie van de rijksoverheid. De indicatoren worden, zoverre deze inzichtelijk zijn voor ons als gemeente, meegenomen in onze verantwoordingsrapportage. Waar mogelijk worden deze gekoppeld aan de nationale ambities. Dit is met name bij de percentages mogelijk.

Het regionale preventieakkoord is niet apart vertaald naar de gemeente Berkelland. Niet alleen omdat hier geen meetbare ambities zijn genoemd, maar ook omdat de thema's van het regionaal preventieakkoord één op één terugkomen in de lokale ambities.

Doel Roken: in 2040 rookt minder dan 5% van de inwoners van Nederland van 18 jaar en ouder en 0% van de jongeren en zwangere vrouwen

Ambitie	Acties / houding voor gemeenten	Indicator
Rook- en tabak-vrije omgeving	<p>De kracht van de Rookvrije Generatie is de positieve insteek en het daarmee verbonden brede maatschappelijke draagvlak om te komen tot rookvrije omgevingen waar kinderen opgroeien, spelen, sporten en naar school gaan. Verschillende gemeenten hebben zich hieraan al gecommitteerd. Zij varen ieder een eigen koers (met eigen accenten en aanpak), waarbij lichte regie het uitgangspunt is. Andere gemeenten worden aangemoedigd hierbij aan te sluiten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deze gemeenten ondersteunen initiatieven van bewoners voor een rookvrije omgeving, voeren actief rookvrij beleid en ondersteunen en verbinden maatschappelijke organisaties zoals kinderboerderijen, speeltuinen, zwembaden, sportverenigingen, speelplekken, scholen en ziekenhuizen bij het rookvrij worden. - Deze gemeenten hebben een voorbeeldfunctie, zowel landelijk als regionaal; zij nemen actief deel aan het Rookvrije Generatie platform voor gemeenten. - Deze gemeenten nemen de Rookvrije Generatie met concrete doelen en activiteiten op in hun eigen Nota Publieke Gezondheid. - Deze gemeenten kunnen een lokale of regionale aanpak formuleren voor de ambities uit het Nationaal Preventieakkoord. Via deze aanpak richten zij zich ook op de samenhang tussen de thema's en de achterliggende oorzaken van roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht. Hierbij kan worden gedacht aan sociaaleconomische gezondheidsverschillen, armoede, eenzaamheid en stress. - Deze gemeenten kunnen de mogelijkheid onderzoeken om vanaf 2025 of in elke geval zoveel eerder als mogelijk de verplichting tot het invoeren van een rookvrij beleid op te nemen in de subsidieverlening voor o.a. beheerde speeltuinen, kinderboerderijen, sportterreinen en evenementen waar veel kinderen komen. - Deze gemeenten kunnen onderzoeken of het principe van een rookvrije kindomgeving opgenomen kan worden in hun omgevingsvisie en/of in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), zodat zij binnen hun gemeente rookvrije zones (pleinen, parken, sportter- 	<p>Percentage rookvrije kinderboerderijen</p> <p>Percentage rookvrije beheerde en onbeheerde speeltuinen</p> <p>Percentage rookvrije kinderopvanglocaties</p> <p>Percentage rookvrije sportverenigingen</p>

	reinen, onbeheerde speelplekken, straten) kunnen aanwijzen.	
Effectieve en toegankelijke stoppen-met-rokencare	<ul style="list-style-type: none"> - Deze gemeenten kunnen (lichte) regie voeren als het gaat om zorgpaden en samenwerking. - Deze gemeenten kunnen in samenwerking met zorgverleners een lokale sociale kaart maken voor stoppen-met-rokenondersteuning. - Deze gemeenten hebben in hun tabaksontmoedigingsbeleid specifiek aandacht voor het bereiken van mensen met lage SES. - Deze gemeenten nemen waar mogelijk stoppen met roken op in subsidies/ opdrachten aan JGZ organisaties. - Deze gemeenten ondersteunen een lokale uitrol van landelijke campagnes. 	<p>% volwassen rokers dat een serieuze stoppoging doet.</p> <p>% volwassen rokers dat gebruik maakt van effectieve zorg bij een effectieve stoppoging.</p>
Rookvrije zorg: in 2030 is de gehele zorg rookvrij.	Geen specifieke taak voor gemeenten	<p>Aantal verslavingszorginstellingen dat rookvrij is.</p> <p>Aantal GGZ instellingen dat rookvrij is.</p> <p>Aantal ziekenhuizen dat rookvrij is</p>
Rookvrije organisatie: in 2040 zijn alle organisaties rookvrij	Geen specifieke taak voor gemeenten	Gemeente Berkelland heeft als organisatie een rookvrij beleid.

Doel overgewicht: in 2040 is het overgewicht- en obesitasniveau teruggebracht naar het niveau van 1995

Om een daling voor elkaar te krijgen, streven de partijen ernaar in de komende 22 jaar (richting 2040) het overgewicht- en obesitasniveau terug te brengen naar het niveau van 22 jaar geleden (1995). We spreken gezamenlijk de volgende ambities uit:

1. Een daling van het percentage jeugdigen met overgewicht van 13,5% naar 9,1% of lager en een daling van het percentage jeugdigen met obesitas van 2,8% naar 2,3% of lager in 2040.
2. Een daling van het percentage volwassenen met overgewicht van 48,7% naar 38% of lager en een daling van het percentage volwassenen met obesitas 14,5% naar 7,1% of lager in 2040.
3. Een evenredige daling van 40% t.o.v. 2017 van het aantal Nederlanders dat lijdt aan obesitas gerelateerde ziekten (zoals diabetes mellitus type II, hart-, vaat-, en leverziekten) in 2040.

Ambitie	Actie / Houding voor gemeenten	Indicator
<p>1. Alle inwoners van Nederland eten en drinken op een wijze die bijdraagt aan een gezond gewicht en een gezond voedingspatroon, door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de Schijf van Vijf als leidraad te nemen en • een consumptie van de hoeveelheid kilocalorieën naar een niveau passend bij lengte, leeftijd, geslacht en gezonde leefstijl. 	<p>Stimuleren gezonder aanbod in sportkantines</p> <p>Gezond aanbod in eigen bedrijfsrestaurant</p>	<p>% gezonde schoolkantines</p> <p>Gezond bedrijfsrestaurant gemeente Berkelland</p> <p>Aantal aangemelde scholen voor een waterpunt</p>
75% van de inwoners van Nederland beweegt (inclusief intensief bewe-	Sport- en beweegaanbieders zetten zich in en worden lokaal ondersteund om hun aanbod passender te maken voor mensen die inactief zijn.	% van de inwoners van Nederland dat beweegt

<p>gen) volgen s de Nederlandse Beweegrichtlijn (t.o.v. 47% in 2017).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sportbonden en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) zullen hierin de sporten beweegaanbieders ondersteunen met kennis en stimulering om de verbinding te leggen met lokale partijen, zoals de gezondheidszorg, welzijn, de gemeente of het onderwijs. - Sportaanbieders bieden laagdrempelig sportaanbod aan om inactieve mensen en kinderen met (vergroot risico op) overgewicht in beweging te krijgen, waarbij geborgd is dat deelname aan deze laagdrempelige instapsporten vloeiend overgaat in structurele sportbeoefening. Sportaanbieders worden daarin ondersteund door sportbonden, ondernemende sportaanbieders, de acht Nederlandse porthogeschole (HBO) en hun lectoraten, buurtsportcoaches en andere lokale partners. 	<p>volgens de Nederlandse Beweegrichtlijn</p> <p>Aantal sportaanbieders dat laagdrempelig sportaanbod aanbied om inactieve mensen en kinderen met (risico op) overgewicht in beweging te krijgen.</p> <p>% aangemelde locaties waar een Gezonde School Coördinator actief is.</p> <p>Of we als gemeente JOGG gemeente zijn</p> <p>% Berkellanders dat lid is van een sportvereniging.</p>
<p>Inwoners van Nederland hebben een gezonde sociale, economische en fysieke omgeving, die gezond leven stimuleert. Dit uit zich expliciet in (groene) buurten, zorg- en welzijnsinstellingen, sportaccommodaties, onderwijs, bedrijven, horeca en catering, overheidsgebouwen, supermarkten en op centrale plekken rond het (openbaar) vervoer.</p>	<p>De omgeving heeft een sterke invloed op het gedrag en de gezondheid van mensen. Om de omgeving gezonder te maken zijn al verschillende aanpakken ontwikkeld en wordt de komende jaren ingezet op het faciliteren van gemeenten en partijen om de omgeving van mensen nog gezonder te maken. Om de huidige succesvolle lokale aanpakken verder te brengen, ligt de focus op de wijken waar de urgentie het hoogst is.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In de periode tot 2021 worden in Nederland door IVN en Jantje Beton 12 Gezonde Buurten gerealiseerd met nauwe betrokkenheid van relevante partners uit het Nationaal Preventieakkoord, buurtbewoners en lokale partijen. Deze buurten zullen een voorbeeldfunctie vervullen voor verdere navolging. - De VNG stimuleert gemeenten tot het maken van lokale of regionale afspraken waar de aanpak op overgewicht, zoals geformuleerd in dit deelakkoord, onderdeel van uit maakt op een wijze die aansluit bij de lokale behoefte. - De inzet van JOGG en samenwerkende partijen vindt zowel plaats op het voorkomen van overgewicht als het terugdringen van overgewicht en obesitas. Om de effectiviteit van reguliere werkzaamheden te vergroten, moet de integrale aanpak van collectieve maatregelen tot signaleren en inzetten op behandeling worden versterkt. Om kennis te vergaren over de bijdrage van JOGG op de gezondheid en welzijn van kinderen en over de context waarbinnen dit gebeurt, zal in 2019 praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek plaatsvinden. - In 2020 zijn de helft van alle gemeenten JOGG-gemeenten en wordt voor 2 miljoen kinderen de leefomgeving gezonder. In reeds 24 JOGG gemeenten zien we nu het BMI van kinderen dalen. Daarom willen we de inzet via JOGG intensiveren. Westreven in 2020 naar een stijging van een gezond gewicht bij de jeugd in ten minste 75 JOGG-gemeenten. 	<p>Of we als gemeente ondersteund worden om gezonde schoolpleinen te realiseren</p> <p>Aantal scholen dat wordt ondersteund om een lokaal schoolplein te realiseren</p> <p>% van de PO, VO en MBO-scholen dat gebruik maakt van het ondersteuningsaanbod gezonde school</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Voor de begeleiding en behandeling van kinderen, gezinnen en volwassenen zal na het signaleren van overgewicht actiever doorverwezen worden naar, en samengewerkt worden met eerstelijnszorg en sociale voorzieningen, zoals de wijkteams, zorgprofessionals, buurtsportcoaches en sportaanbieders, en naar collectieve activiteiten die in de gemeente worden georganiseerd. Naast een centrale zorgverlener voor de aanpak van overgewicht bij kinderen is ook een coördinerende zorgverlener voor volwassenen met overgewicht essentieel, zodat de verbinding tussen het zorgdomein en gemeentelijk domein gelegd wordt. - In 2020 is in 35 gemeenten een aanpak voor een sluitende keten voor kinderen met overgewicht en obesitas gestart. Hier wordt het landelijk model Ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas lokaal geïmplementeerd, geëvalueerd, doorontwikkeld en geborgd bij onder andere JOGG. Bij de aanpak kijken we expliciet naar de stapeling van sociale- en gezondheidsproblemen die kunnen leiden tot of bijdragen aan overgewicht en obesitas. Hierin wordt afstemming gezocht met traject 5 van het Programma Sociaal Domein 'Terugdringen van gezondheidsverschillen via een versterkte samenwerking tussen Publieke Gezondheid en het sociaal domein'. - Uiterlijk in 2030 is er voor elk kind, gezin en elke volwassene waarbij gewichtsproblematiek wordt gesignaleerd een passend aanbod om tot een gezonde gedragsverandering te komen en is er een sluitende ketenaanpak geïmplementeerd in alle gemeenten. 	
<p>Voor mensen met overgewicht of obesitas is een passend sport- en beweegaanbod en passende ondersteuning, begeleiding en zorg toegankelijk.</p>	Geen specifieke taak voor gemeenten	<p>Het aantal Berkellanders dat deelneemt aan een Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI)</p> <p>Het aantal Berkellanders dat vanuit een GLI duurzaam uitstromen naar regulier sport- en beweegaanbod</p>

Alcohol: ambities 2040

1. Geen alcoholgebruik tijdens de zwangerschap
 - a. Het aantal zwangere vrouwen dat alcohol drinkt is gedaald van 8,9% naar maximaal 4% (deze groep omvat ook vrouwen in het stadium dat ze nog niet weten dat ze zwanger zijn).
 - b. Het aantal moeders dat heeft gedronken terwijl zij wisten dat ze zwanger waren, neemt af van 4,6% naar maximaal 2%. Uiteindelijk is het streven om tot 0% alcoholgebruik te komen.
2. Geen alcoholgebruik onder de 18 jaar
 - a. Het aantal scholieren (12-16 jaar) dat ooit alcohol heeft gedronken daalt van 45% naar maximaal 25%.
 - b. Het deel van de scholieren dat de afgelopen maand alcohol heeft gedronken gaat omlaag van 25% naar 15% procent.
 - c. Onder het aantal jongeren dat de afgelopen maand heeft gedronken, daalt het aantal dat binged van 71% naar 45%. Uiteindelijk is de doelstelling om tot 0% alcoholgebruik te komen onder de 18 jaar.
3. Minder overmatig en zwaar alcoholgebruik

- a. Het percentage Nederlanders van 18 jaar en ouder dat overmatig drinkt daalt van 8,8% naar 5% met vooral aandacht voor het aandeel overmatige drinkers van 50+.
 - b. Het totaal aantal Nederlanders van 18 jaar en ouder dat zwaar drinkt daalt van 8,5% naar 5%, met vooral aandacht voor het aandeel zware drinkers onder jongvolwassenen (18-30 jaar).
4. De bewustwording van het eigen drinkgedrag en de effecten daarvan neemt toe
- a. Kennis van het advies van de Gezondheidsraad en bewustwording van de effecten van het eigen drinkgedrag worden gestimuleerd, evenals kennis van maatschappelijke effecten zoals hierboven genoemd. Ambitie is dat 80% van de Nederlanders van 12 jaar en ouder belangrijke (gezondheids)effecten kent.
 - b. 2. Specifiek onderdeel bij vrouwen die zwanger willen worden, is aandacht voor de invloed van alcohol op de foetus en verhoging van bewustwording bij mannen van de mogelijke impact van hun drinkgedrag op hun vruchtbaarheid.

Ambitie	Actie / Houding voor gemeenten	Indicator
Alcohol en de school en studieomgeving: gezonde leefstijl is in 2040 onderdeel van het DNA van het onderwijs	Geen specifieke taak voor gemeenten	Zie indicatoren bij ambities over obesitas Gebruik van alcohol en drugs onder jongeren
Marketing van alcoholhoudende drank: we voorkomen dat marketing bijdraagt aan problematisch alcoholgebruik en bereikt en beïnvloed jongeren zo weinig mogelijk.	Geen specifieke taak voor gemeenten	Niet van toepassing
Bewustwording en vroegsignalering: - 80 % van de Nederlanders van 12 jaar en ouder kent de belangrijke (gezondheids)effecten van alcohol en 80% van de Nederlanders is bekend met de gezondheidsraadrichtlijn. -In 2025 is er een netwerk actief van diverse professionele en vrijwilligersorganisaties, waardoor er een samenhangend aanbod van vroegsignalering tot en met hulpverlening komt. -In 2022 heeft 70% van de verloskundigen een training gevolgd om alcoholgebruik bespreekbaar te maken bij zwangere vrouwen en vrouwen in het kraambed.	Geen specifieke taak voor gemeenten	Aantal vrijwilligers dat is getraind voor vroegsignalering Aantal steunpunten voor consultatie, advies en deskundigheidsbevordering % verloskundigen dat een training heeft gevolgd om alcoholgebruik bespreekbaar te maken bij zwangere vrouwen en vrouwen in het kraambed.
Gezonde sportomgeving: 80 % van de sportverenigingen met een eigen kantine biedt een gezonde sportomgeving. Naleving van de leeftijdsgrens wordt sterkt verbeterd. Alle sportverenigingen die alcohol verstrekken maken actief gebruik van de e-learning 'verantwoorde verstrekking'.	De VNG bevordert dat gemeenten (op verzoek van de sportsector) de naleving van de leeftijdsgrens van sportverenigingen nadrukkelijker handhaven.	% sportverenigingen met een gezonde sportomgeving % naleving van de leeftijdsgrens bij verstrekking van alcohol
Naleving en handhaving bij leeftijdsgrens en dronkenschap:	Versterking van de handhaving door gemeenten: • VNG en het ministerie van VWS ontwikkelen samen een Handha-	

<p>100% naleving van de leeftijdsgrens bij verstrekking alcohol vanaf 2030</p>	<p>vingprotocol voor gemeenten met handvatten voor:</p> <ul style="list-style-type: none">• Risicogerichte handhaving• Effectieve inzet van testkopers, inclusief een protocol hoe 17-jarige testkopers kunnen worden ingezet• Handhaving bij doorschenken, met aandacht voor het herkennen van doorschenken bij dronkenschap• Specifieke aanpak in uitgaansgebieden en evenementen (zowel politie als GGD/GHOR worden hierbij betrokken)• Beter geborgde procedures voor sanctionering, die er mede voor zorgen dat opgelegde sancties minder laagdrempelig kunnen worden teruggedraaid.• Gemeenten worden gestimuleerd om inspecties, onderzoek en metingen terug te koppelen aan ondernemers en organisaties (binnen de wettelijkemogelijkheden), ter bevordering van collectief leren en verbeteren.• Sportverenigingen krijgen ondersteuning; meer hierover in het hoofdstuk 'Gezonde sportomgeving' (D).	
---	--	--